

Uchwała Nr XCVI/2195/2024
Rady Miasta Rzeszowa
z dnia 23 kwietnia 2024 roku

w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026”.

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40 z późn. zm.), art. 4 ust.1 pkt 3a, art. 12 pkt 11, art. 91 i 92 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. 2024 r., poz. 107), art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177)

Rada Miasta Rzeszowa
uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 - 2026 dla Miasta Rzeszowa”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Rzeszowa.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Miasta Rzeszowa

Andrzej Dec

Uzasadnienie

do Uchwały Nr XCVI/2195/2024 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 23 kwietnia 2024 r. w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026”.

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3 - letnich powiatowych programów rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 - 2026 stanowi podstawę do efektywnego rozwoju różnorodnych form pieczy zastępczej, jego opracowanie stało się konieczne z uwagi na fakt, że poprzedni Program obejmował lata 2021 - 2023.

Przyjęcie aktualnego Programu, który zapewni ciągłość w systematycznym wspieraniu i rozwoju pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej, ze szczególnym uwzględnieniem pieczy rodzinnej, jest uzasadnione.

Załącznik do Uchwały
Nr XCVI/2195/2024
Rady Miasta Rzeszów
z dnia 23 kwietnia 2024 r.

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2024-2026

RZESZÓW 2024

Spis treści	
Wstęp.....	4
2. Charakterystyka Miasta Rzeszowa.....	5
3. Podstawy prawne Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej.....	6
4. Diagnoza systemu pieczy zastępczej w Mieście Rzeszowie.....	7
4.1 Charakterystyka rodzinnych form pieczy zastępczej	7
4.2 Charakterystyka instytucjonalnych form pieczy.	13
4.3 Przysposobienie.....	17
5. Analiza SWOT systemu pieczy zastępczej	19
6. Zasoby Miasta Rzeszowa w zakresie pieczy zastępczej	24
6.1. Działania podejmowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – Organizatora pieczy zastępczej na rzecz rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Rzeszowa.....	25
6.1.1. Zespół do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Instytucjonalnej Pomocy Dziecku	25
6.1.2 Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej.....	30
6.1.3 Sekcja do Spraw Pieczy Zastępczej i Wsparcia Osób Usamodzielnianych.....	32
6.1.4. Zespół do Spraw Asysty Rodzinnej	35
6.1.5. Placówka Wsparcia Dziennego „Przystań”	38
6.2. Działania podejmowane przez placówki opiekuńczo - wychowawcze funkcjonujące na terenie Rzeszowa na rzecz przebywających w nich wychowanków	39
6.2.1. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. dr. Henryka Hanasiewicza i Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza im. Marii Hanasiewicz	39
6.2.2. Centrum Administracyjne do Obsługi Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych: Dom dla Dzieci „MIESZKO”, Dom dla Dzieci „DOBRAWA” oraz Dom dla Dzieci „BOLESŁAW”	41
7. Potrzeby Miasta Rzeszowa w zakresie pieczy zastępczej.....	42
7.1 Planowany limit nowoutworzonych rodzin zastępczych zawodowych na lata 2024–2026	43
8. Cel główny i cele szczegółowe „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024 - 2026”.....	43
9. Realizatorzy Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024-2026.....	55
10. Źródła finansowania	55
11. Ewaluacja i monitoring realizacji Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024-2026.....	55

Wstęp

Podstawą prawną regulującą zagadnienia dotyczące systemu pieczy zastępczej jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177). Dokument ten w art. 180 pkt 1 jako jedno z zadań własnych powiatu wymienia opracowanie i realizację powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej.

Zgodnie z Zarządzeniem nr 109/2011 Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 27 grudnia 2011 r. zadania powiatu na terenie Rzeszowa pełni Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, będący Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej. W realizację nałożonych na MOPS zadań zaangażowany jest Zespół do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Instytucjonalnej Pomocy Dziecku, Zespół do Spraw Asysty Rodzinnej, Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej, Sekcja do Spraw Pieczy Zastępczej i Wsparcia Osób Usamodzielnianych oraz dziewięć Sekcji Rejonowych Zespołów Pracowników Socjalnych.

W „Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026” przedstawiono krótką charakterystykę powiatowego miasta Rzeszów, wskazano podstawy prawne, na których opiera się praca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej – Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz przeprowadzono diagnozę systemu pieczy zastępczej na terenie miasta, uwzględniając jej rodzinne i instytucjonalne formy. Ponadto zaprezentowano zasoby Miasta Rzeszowa w omawianym zakresie, czyli działania podejmowane na rzecz rodzin zastępczych oraz wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych. Następnie w oparciu o dokonaną analizę systemu pieczy zastępczej w latach 2021-2023 na terenie Rzeszowa przedstawiono jego potrzeby oraz planowane cele na lata 2024-2026. W niniejszym dokumencie wskazano również realizatorów, źródła finansowania oraz ewaluację i monitoring działań zaplanowanych na lata 2024-2026.

2. Charakterystyka Miasta Rzeszowa

Rzeszów zajmuje powierzchnię 128,5 km², jest podzielony na 33 osiedla, liczy 196 329 mieszkańców (stan na 25 listopada 2023 r.).

Stolica Podkarpacia stanowi największy ośrodek przemysłowy, akademicki, handlowo-usługowy i kulturalny w Polsce Południowo-Wschodniej. W Rzeszowie przecina się autostrada A-4 oraz droga ekspresowa S-19 i krajowa nr 9. Autostrada wchodząca w skład III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego zapewnia połączenie komunikacyjne Europy Zachodniej z Ukrainą. Natomiast wspomniana droga ekspresowa i krajowa umożliwia najkrótsze połączenie krajów skandynawskich i nadbałtyckich z państwami Europy Środkowo-Wschodniej. Przez miasto przebiega również magistrała kolejowa E-30 o międzynarodowym znaczeniu gospodarczym, łącząca Niemcy, Polskę i Ukrainę. Znaczącym atutem Rzeszowa jest Międzynarodowy Port Lotniczy „Rzeszów-Jasionka” umożliwiający bezpośrednie połączenia pasażerskie do różnych europejskich metropolii.

Na terenie podkarpackiego miasta powiatowego prężnie działają gałęzie przemysłu takie jak lotnictwo, informatyka, budownictwo oraz sektor chemiczny. Równie dynamicznie rozwijają się branża farmaceutyczna, spożywcza, automotive oraz sektor nowoczesnych usług dla biznesu.

W Rzeszowie funkcjonują dwie uczelnie publiczne - Politechnika Rzeszowska i Uniwersytet Rzeszowski oraz uczelnie niepubliczne - Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, WSPiA Rzeszowska Szkoła Wyższa, Wyższa Szkoła Inżynieryjno-Ekonomiczna, Szkoła Językowa „Promar”, Seminarium Duchowne oraz Filia Collegium Humanum w Rzeszowie.

Rzeszów jest miastem, które umożliwia swoim mieszkańcom dostęp do wydarzeń kulturalnych. Na jego terenie działają: Podkarpacka Filharmonia im. A. Maławskiego w Rzeszowie, Estrada Rzeszowska, muzea, w tym Muzeum Dobranocek, Muzeum Mleczarstwa czy Łowiectwa, teatry, w tym Teatr im. Wandy Siemaszkowej, Teatr Przedmieście czy Teatr Maski, kilkanaście Galerii Sztuki, Centrum Sztuki Wokalnej, domy kultury, biblioteki, kina, itp. Ponad to na terenie Rzeszowa organizowane są liczne wydarzenia kulturalne dla każdej grupy wiekowej.

Rzeszów nazywany jest „Stolicą Innowacji” dzięki nowoczesnym rozwiązaniom jakie wdraża w wielu obszarach związanych z technologiami, infrastrukturą, edukacją oraz życiem społecznym. Miasto staje się synonimem nowoczesności oraz jakości, co pociąga za sobą konieczność ciągłej zmiany, przecierania nowych szlaków oraz wytrwałość w wyszukiwaniu nowych i nieznanych nikomu rozwiązań wielu problemów.

W ostatnim czasie Rzeszów zyskał także miano „Miasto-Ratownik”. Nazwa ta związana jest z pomocą jaką mieszkańcy i władze Rzeszowa udzielali potrzebującym obywatelom Ukrainy w związku z inwazją Rosji na ich kraj. Na terenie miasta powstały punkty pomocowe, w których zbierano artykuły pierwszej potrzeby oraz przepakowywano transporty darów humanitarnych z całego świata, a następnie wysyłano na tereny zajęte przez wojnę. Mieszkańcy Rzeszowa przyjęli pod swoje dachy tysiące uciekających przed inwazją obywateli Ukrainy. Niezwykle ważną rolę w niesieniu pomocy wschodnim sąsiadom odegrało

także lotnisko Rzeszów-Jasionka, które było kluczowym punktem w łańcuchu dostaw sprzętu wojskowego dla Ukrainy.

3. Podstawy prawne Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej

Aktami prawnymi będącymi podstawą działań podejmowanych w celu realizacji rozwoju pieczy zastępczej są:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 z późn. zm.);
- Konwencja o Prawach Dziecka (Dz. U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r., poz. 2809 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r., poz. 901 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy z związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. 2024 r., poz. 167 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 listopada 2023 r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r., poz. 2452);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. w sprawie szkoleń na asystenta rodziny (Dz. U. z 2011 r., Nr 272, poz. 1608);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 września 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia kwalifikacyjnego (Dz. U. z 2023 r., poz. 2052);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. w sprawie szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka (Dz. U. z 2011 r., Nr 272, poz. 1610);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r., Nr 292, poz. 1720 z późn. zm.).

4. Diagnoza systemu pieczy zastępczej w Mieście Rzeszowie

4.1 Charakterystyka rodzinnych form pieczy zastępczej

Rodzina zastępcza to środowisko opiekuńczo-wychowawcze, które zapewnia dzieciom właściwe warunki do rozwoju, w sytuacji gdy ich rodzice biologiczni z różnych względów nie są w stanie prawidłowo się nimi zaopiekować. Osoby pełniące funkcję rodziców zastępczych lub prowadzące rodzinne domy dziecka dbają o dobro wychowanka i zabezpieczają jego potrzeby. Struktura ta zapewnia małoletnim możliwość rozwoju oraz tworzy atmosferę zaufania, zrozumienia, bezpieczeństwa i przynależności. Rodzinna piecza zastępcza daje dzieciom szansę na posiadanie prawidłowo funkcjonującego domu oraz poznanie właściwych wzorów rodzinnych. Rodziny zastępcze mogą tworzyć małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim.

Pieczka zastępcza jest uznawana jako tymczasowa forma opieki. Dziecko jest umieszczane w pieczy, aby dać rodzicom biologicznym szansę oraz czas na poprawę swojej trudnej sytuacji życiowej. Rodzina naturalna, pod nieobecność dzieci może w pełni skupić się na współpracy z pracownikiem socjalnym, czy asystentem rodziny, którzy pomogą w przywróceniu jej prawidłowego funkcjonowania.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyróżnia:

- rodziny zastępcze spokrewnione

mogą je stanowić osoby spokrewnione z dzieckiem, czyli jego wstępni tj. dziadkowie lub pradiadkowie oraz rodzeństwo naturalne, przyrodnie oraz przysposobione. Ustawa nie nakłada ograniczenia dotyczącego ilości dzieci umieszczonych w rodzinie tego typu. Pozostawienie małoletnich pod opieką dziadków lub rodzeństwa jest dla nich najmniej drastycznym rozwiązaniem, są bowiem wychowywane przez osoby, które znają;

- rodziny zastępcze niezawodowe

mogą ją stworzyć dalsi krewni dziecka, np. wujostwo, kuzynostwo oraz osoby z nim niespokrewnione. Mogą oni przyjąć pod swoją opiekę maksymalnie troje podopiecznych (wyjątkiem jest rodzeństwo). Kandydaci na pełnienie funkcji rodziny niezawodowej muszą posiadać szczególne predyspozycje psychofizyczne oraz ukończyć specjalistyczne szkolenia;

- rodziny zastępcze zawodowe

stanowią profesjonalne środowiska opiekuńczo-wychowawcze. Tworzą je osoby niespokrewnione z wychowankiem. Opieka nad wychowankami stanowi dla nich pracę zawodową, za którą otrzymują wynagrodzenie. Pod ich opieką w jednym czasie może pozostawać maksymalnie troje dzieci. Wyjątek stanowi konieczność umieszczenia rodzeństwa. Kandydaci na rodziców zastępczych zawodowych muszą przejść specjalistyczne szkolenia oraz uzyskać pozytywną opinię ośrodka pomocy społecznej. Ponadto zobligowani są do posiadania zaświadczenia kwalifikacyjnego oraz do ciągłego pogłębiania swoich kwalifikacji zawodowych. Tę formę rodzinnej pieczy zastępczej ww. ustawa dzieli na:

- rodziny zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego

mają one charakter interwencyjny. Umieszcza się w nich dzieci do czasu ustabilizowania ich sytuacji życiowej, czyli do momentu ich powrotu do rodziny biologicznej, zakończenia procesu adopcyjnego, ustanowienia rodziny zastępczej bądź umieszczenia wychowanka w pieczy instytucjonalnej. Pobyt wychowanków w takiej strukturze nie powinien przekraczać 4 miesięcy. Istnieje możliwość przedłużenia tego okresu do 8 miesięcy. Ta forma rodzinnej pieczy zastępczej wyróżnia się tym, że może przyjąć dziecko, które jest doprowadzone do niej przez Policję lub Straż Graniczną. Dopuszczalne jest też przyjęcie dziecka na wniosek rodziców biologicznych lub innej osoby w razie zagrożenia życia lub zdrowia małoletniego spowodowanego przemocą w rodzinie oraz gdy dziecko samo zwróci się o pomoc;

- rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne

wychowankowie umieszczani w takich rodzinach są dziećmi ze szczególnymi potrzebami, tj. posiadają orzeczenie o niepełnosprawności, orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, są niedostosowane społecznie oraz są małoletnimi matki z dziećmi. W związku z faktem, iż wychowankowie wymagają specjalnej opieki oraz pielęgnacji, rodzice zastępczy muszą posiadać dodatkowe, specjalistyczne kwalifikacje;

- rodzinne domy dziecka

różnią się od rodzin zastępczych zawodowych tym, że można w nich umieścić ośmioro wychowanków jednocześnie.

Na dzień 31 grudnia 2021 r. na terenie Rzeszowa funkcjonowało 83 rodziny zastępcze, w tym:

- 52 rodziny zastępcze spokrewnione;
- 27 rodzin zastępczych niezawodowych;
- 4 rodziny zastępcze zawodowe, w tym 2 pełniące funkcję pogotowia rodzinnego.

Na dzień 31 grudnia 2022 r. na terenie Rzeszowa funkcjonowało łącznie 88 rodzin zastępczych, w tym:

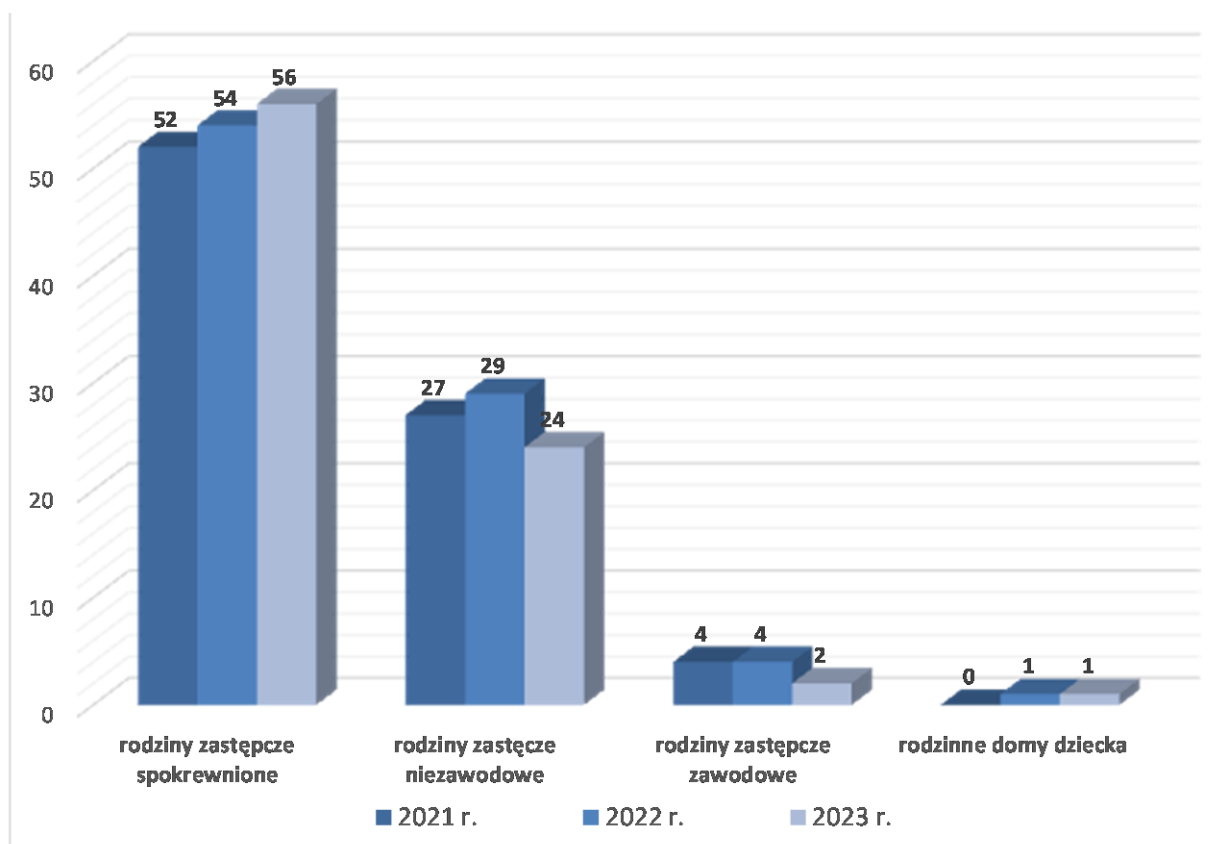
- 54 rodziny zastępcze spokrewnione;
- 29 rodzin zastępczych niezawodowych;
- 4 rodziny zastępcze zawodowe, w tym 2 pełniące funkcję pogotowia rodzinnego;
- jeden rodzinny dom dziecka.

Na dzień 31 grudnia 2023 r. na terenie Rzeszowa funkcjonowało łącznie 83 rodziny zastępcze, w tym:

- 56 rodzin zastępczych spokrewnionych;
- 24 rodzin zastępczych niezawodowych;
- 3 rodziny zastępcze zawodowe, w tym 1 pełniące funkcję pogotowia rodzinnego;
- jeden rodzinny dom dziecka.

Przedstawione dane zostały zaprezentowane na poniższym wykresie:

Wykres 1. Liczba rodzinnych form pieczy zastępczej funkcjonującej w Rzeszowie w latach 2021-2023.

Jak wynika z powyższych danych, na terenie Rzeszowa przeważają rodziny zastępcze spokrewnione, które tworzone są przez dziadków lub rodzeństwo. Ten typ rodzin zastępczych w 2021 r. stanowił 63% ogółu rodzin zastępczych, w 2022 r. stanowił 61% ogółu, z kolei w 2023 r. stanowił 67%. Drugą co do liczebności grupą są rodziny zastępcze niezawodowe. W 2021 r. i w 2019 r. stanowiły one 33% ogółu rodzin zastępczych, w 2023 roku odsetek rodzin niezawodowych wyniósł nieznacznie poniżej 33% ogólnej liczby rodzin. Znacznie mniej jest rodzin zastępczych zawodowych, które w 2021 r. i w 2022 r. stanowiły ok. 5%, a w 2023 r. zaledwie 2% ogółu rodzin zastępczych. W 2022 r. powstał rodzinny dom dziecka i stanowi poniżej 1% ogólnej liczby rodzin.

Warto przyjrzeć się temu ile rodzin zastępczych powstało w ostatnich trzech latach na terenie Rzeszowa oraz ile rodzin przestało pełnić swoją funkcję. Niniejsze dane zostały przedstawione w poniższych tabelach.

Tabela 1. Liczba powstałych rodzin zastępczych w latach 2021-2023.

Typy rodzin zastępczych	Liczba rodzin zastępczych powstałych w latach:		
	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Rodziny zastępcze spokrewnione	6	8	8
Rodziny zastępcze niezawodowe	2	6	2
Rodziny zastępcze zawodowe	1	0	0
Rodzinne domy dziecka	0	1	0
Suma	9	15	10

Tabela 2. Liczba rozwiązanych rodzin zastępczych w latach 2021-2023.

Typy rodzin zastępczych	Liczba rodzin zastępczych rozwiązanych w latach:		
	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Rodziny zastępcze spokrewnione	10	6	6
Rodziny zastępcze niezawodowe	5	4	7
Rodziny zastępcze zawodowe	2	2	2
Rodzinne domy dziecka	1	0	0
Suma	18	12	15

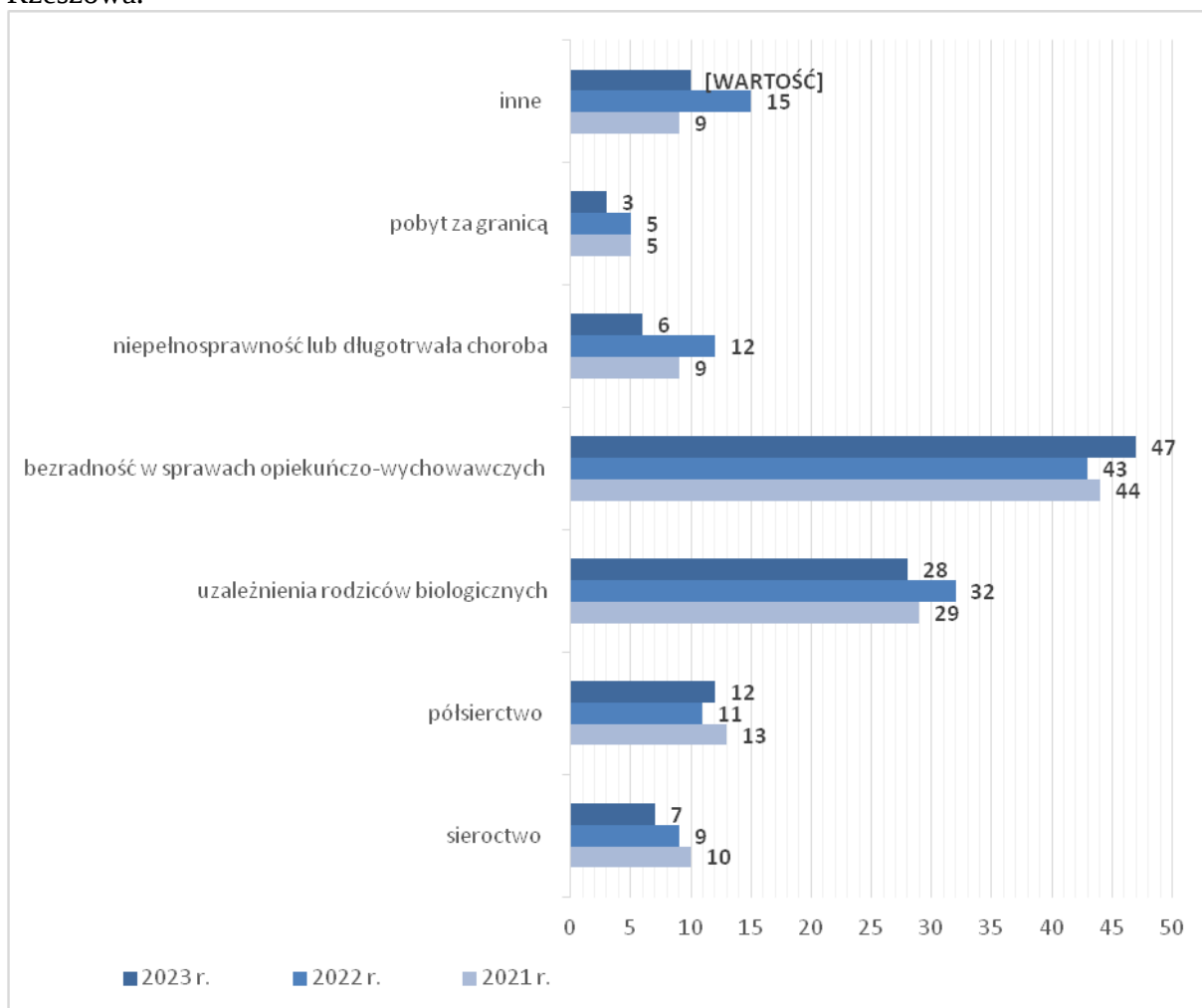
Kolejna tabela przedstawia ilość dzieci, które w omawianych latach umieszczone były w poszczególnych rodzajach rodzin zastępczych. Najwięcej dzieci umieszczonych jest w rodzinach spokrewnionych, kolejno w niezawodowych, zawodowych i rodzinnym domu dziecka.

Tabela 3. Ilość dzieci umieszczonych w poszczególnych typach rodzin (stan na 31 grudnia 2023 r.).

Typy rodzin zastępczych	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w latach:		
	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Rodziny zastępcze spokrewnione	64	68	68
Rodziny zastępcze niezawodowe	41	48	36
Rodziny zastępcze zawodowe	15	9	9
Rodzinne domy dziecka	0	3	6
Suma	120	128	119

Analizie poddano także główne przyczyny umieszczania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Rzeszowa w latach 2021-2023. Dane zostały zaprezentowane na poniższym wykresie.

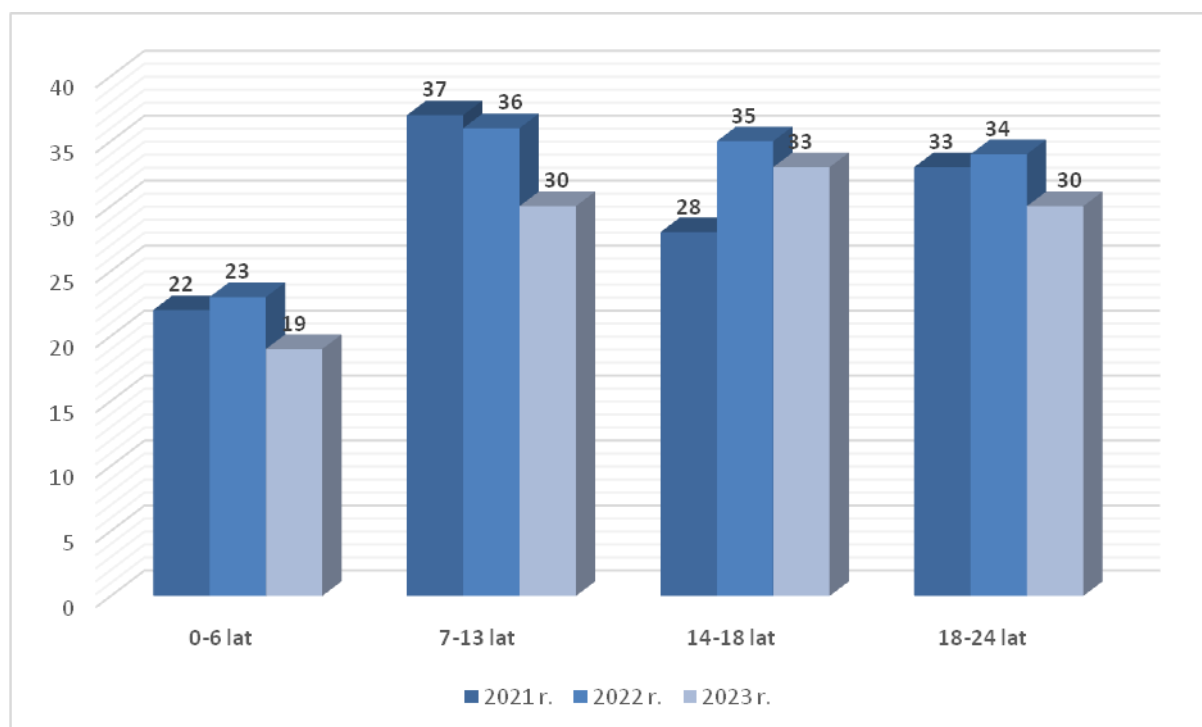
Wykres 2. Analiza przyczyn umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021 –2023 na terenie Rzeszowa.

W przypadku rodzinnej pieczy zastępczej analiza przyczyn umieszczania dzieci w zastępczych formach pieczy na przestrzeni lat 2021-2023 wskazuje, że najczęstszym powodem tej sytuacji jest bezradność opiekuńczo-wychowawcza rodziców biologicznych oraz uzależnienia rodziców i przemoc domowa. Czynniki te odpowiadają za trwałą dysfunkcję rodziny. Inne, mniej liczne powody to pólsierctwo, sieroctwo, pobyt rodzica za granicą, czy niepełnosprawność i długotrwała choroba rodzica biologicznego.

Duże znaczenie w opiece nad dziećmi przebywającymi w rodzinnej pieczy zastępczej, ma wiek wychowanków. Poniższy wykres przedstawia wiek dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021-2023 na terenie Rzeszowa.

Wykres 3. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej ze względu na wiek w latach 2021-2023 na terenie Rzeszowa.

Jak wynika z powyższego wykresu największą ilość wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej stanowią dzieci w przedziale wiekowym 7-13 lat oraz 14-18.

Tabela 4. Powody opuszczenia rodzin zastępczych przez ich wychowanków na terenie Rzeszowa w latach 2021-2023.

Powody	2021 r.		2022 r.		2023 r.		Suma
	Dzieci poniżej 18 r. ż.	Dzieci powyżej 18 r. ż.	Dzieci poniżej 18 r. ż.	Dzieci powyżej 18 r. ż.	Dzieci poniżej 18 r. ż.	Dzieci powyżej 18 r. ż.	
Przysposobienie	2	0	4	0	1	0	7
Powrót do rodziny biologicznej	3	0	2	0	3	0	8
Umieszczenie w innej rodzinie zastępczej	11	0	8	0	0	0	19
Umieszczenie w instytucjonalnej pieczy zastępczej	2	0	8	0	0	0	10
Założenie własnego	0	8	0	4	0	7	19

gospodarstwa domowego							
Inne (np. przeprowadzka)	1	1	2	0	6	0	10

Dane przedstawione powyżej wskazują na to, że wychowankowie rodzin zastępczych mieszkających w Rzeszowie w latach 2021-2023 opuszczali je najczęściej z powodu założenia własnych gospodarstw domowych (19 wychowanków). Rzadziej zdarza się, że podopieczni osób pełniących funkcję rodziny zastępczej przenoszeni są do instytucjonalnych form pieczy zastępczej (10 wychowanków). W latach 2021-2023 przysposobionych zostało 7 wychowanków rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Rzeszowa. Jedynie 8 wychowanków na przestrzeni opisywanych 3 lat wróciło pod opiekę rodziców biologicznych. Wyjątkową grupę stanowią dzieci, które zostały przeniesione do innych form rodzinnej pieczy zastępczej (19 wychowanków).

4.2 Charakterystyka instytucjonalnych form pieczy.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej swoje działania ukierunkowuje na to, aby dzieci potrzebujące stabilnego środowiska opiekuńczego miały zapewnione miejsce w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Zdarzają się jednak sytuacje, że z powodu braku możliwości umieszczenia ich w pieczy rodzinnej, zostają skierowane do placówek opiekuńczo-wychowawczych. Placówki te zaspokajają potrzeby bytowe, rozwojowe, emocjonalne, społeczne i religijne dzieci i młodzieży, a także zapewniają przysługujące świadczenia zdrowotne i dostęp do kształcenia. Na terenie Miasta Rzeszowa działają następujące placówki opiekuńczo-wychowawcze:

- **Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. dr. Henryka Hanasiewicza**

Fotografia 1. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. dr. Henryka Hanasiewicza.

Placówka posiada 3 pomieszczenia mieszkalne oraz 6 pomieszczeń specjalistycznych, w tym: gabinet pedagoga, gabinet psychologa, gabinet terapeuty, gabinet pielęgniarki,

siłownię i bibliotekę. Ponadto, placówka dysponuje 2 świetlicami, w tym dla dzieci starszych i młodszych, jadalnią oraz aneksem kuchennym. Placówka przyjmuje małoletnich na podstawie postanowienia sądu zarówno z Miasta Rzeszowa, jak i całego województwa podkarpackiego, a także w przypadku wolnych miejsc, z całej Polski.

Do placówki przyjmowane są dzieci:

- powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie;
- poniżej 10 roku życia, gdy w placówce umieszczona jest matka lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa.

Na miejsca typu interwencyjnego do placówki przyjmuje się dzieci:

- na podstawie postanowień sądu;
- w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną;
- na wniosek rodziców, dziecka lub osoby trzeciej, lub umieszcza się dziecko w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Główne przyczyny umieszczania dzieci w placówce to: dysfunkcyjność opiekunów prawnych, alkoholizm rodziców; przemoc (psychiczna, fizyczna, seksualna); choroby psychiczne; rozwiązywanie przysposobienia; porzucenie dziecka.

Do głównych zadań dotyczących wspierania rodziny zawartych w Regulaminie Placówki, a wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, należą:

- przyjęcie dziecka do placówki na wniosek rodziców;
- umożliwianie w placówce kontaktu dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
- podejmowanie przez pracowników różnych działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny;
- praca terapeutyczna z dzieckiem i rodziną w celu umożliwienia bezproblemowego powrotu dziecka do rodziny naturalnej;
- zapraszanie rodziców na posiedzenie Zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka, z wyjątkiem rodziców pozbawionych praw rodzicielskich;
- przedstawienie rodzicom wskazówek do pracy z dzieckiem;
- propozycja dalszej pomocy i wsparcia rodzinie, która odzyskała dziecko (po mediacjach prowadzonych przez specjalistów placówki lub po postanowieniu Sądu Rejonowego, Sądu Rodzinnego uchylającego pobyt dziecka w placówce);
- wszystkie zadania placówka realizuje we współpracy z rodzicami (opiekunami prawnymi) dziecka, sądami, ośrodkami pomocy społecznej, szkołami, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, poradniami specjalistycznymi, ośrodkiem adopcyjnym, placówkami służby zdrowia i innymi instytucjami i organizacjami, w tym charytatywnymi.

Zakres pomocy udzielanej rodzinie i dziecku w placówce obejmuje:

- umożliwianie kontaktów bezpośrednich (wizyty) i pośrednich (rozmowy telefoniczne, pisanie listów) rodzicom z dziećmi;

- mediacje, negocjacje dotyczące ich postępowania i korekty sytuacji;
 - pomoc materialną dotyczącą wyposażenia dzieci w odzież, obuwie, środki higieniczne i toaletowe, leki, książki, artykuły szkolne;
 - pomoc w przygotowaniu podania, wniosków, pisma;
 - pomoc w załatwianiu spraw urzędowych;
 - udzielanie porad w sprawach związanych z przemocą, uzależnieniami, radzeniem sobie w trudnych sytuacjach życiowych;
 - pomoc w realizacji praktyk religijnych przez dzieci (chrzest, I komunია św., bierzmowanie);
 - systematyczna pomoc edukacyjna, szczególnie dla najstarszych wychowanków (korepetycje udzielane przez wolontariuszy posiadających pełne kwalifikacje), tworzenie warunków do rozwoju zainteresowań dzieci;
 - zapewnienie stałej pomocy w rozwiązywaniu trudności wychowawczych;
 - organizowanie i finansowanie wypoczynku zimowego i letniego;
 - przedstawianie różnych alternatyw spędzania czasu z rodziną i rówieśnikami, wolnego od nałogów;
 - pomoc i wsparcie w procesie usamodzielniania wychowanków, tj. uzyskanie przez nich niezbędnej wiedzy na szkoleniach, warsztatach, uzyskanie finansowego „bonu rozwojowego” na zdobycie dodatkowych kursów specjalistycznych z interesujących ich dziedzin oraz rozpoznanie rynku pracy, zgodnie z ich zainteresowaniami i kwalifikacjami.
- **Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza im. Marii Hanasiewiczna**, funkcjonuje od 1 kwietnia 2019 roku. Posiada 5 pomieszczeń mieszkalnych z pełnym węzłem sanitarnym, gabinety pomocy specjalistycznej, 2 świetlice dla dzieci młodszych i starszych, pokój dzienny z obszernym aneksem kuchennym. Pracą powyższych dwóch placówek kieruje dyrektor, przy pomocy wychowawców. Placówka spełnia wszystkie obowiązujące standardy opieki i wychowania.

Fotografia 2. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. Marii Hanasiewicz.

• **Centrum Administracyjne do Obsługi Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych** - jest to jednostka budżetowa, jednostkami organizacyjnymi Centrum są:

- Dom dla Dzieci „MIESZKO”;
- Dom dla Dzieci „DOBRAWA”;
- Dom dla Dzieci „BOLESŁAW”.

Centrum Administracyjne do Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych zapewnia wspólną obsługę ekonomiczno-administracyjną i organizacyjną placówek opiekuńczo-wychowawczych: Domu dla Dzieci „MIESZKO”, Domu dla Dzieci „DOBRAWA” i Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”. Pracą Centrum kieruje dyrektor Centrum, który jest zarazem dyrektorem wymienionych placówek i kieruje nimi przy pomocy wychowawców-koordynatorów.

Dom dla Dzieci „Dobrawa” i Dom dla Dzieci „Bolesław” są placówkami całodobowymi typu socjalizacyjnego przeznaczonymi dla 14

wychowanków powyżej 10 roku życia.

Fotografia 3. Centrum Administracyjnego do Obsługi Placówek Opiekuńczo

Dom dla Dzieci „Mieszko” jest placówką łączącą zadania placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej, przeznaczoną dla 14 wychowanków.

W wyjątkowych przypadkach, w placówkach mogą być umieszczane dzieci poniżej 10 roku życia, szczególnie, gdy przemawia za tym stan ich zdrowia lub dotyczy to rodzeństwa.

Opiekę nad dziećmi w placówkach sprawują wychowawcy i opiekunowie dziecięcy. W placówkach działa stały Zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. Szczegółowy zakres działania wszystkich 4 jednostek organizacyjnych - Centrum Administracyjnego do Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, Domu dla Dzieci „MIESZKO”, Domu dla Dzieci „DOBRAWA” i Domu dla Dzieci „BOLESŁAW”- określają odrębne regulaminy organizacyjne nadane przez dyrektora Centrum.

4.3 Przysposobienie

Ośrodek Adopcyjny w Rzeszowie działający w strukturach Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej prowadzi procedurę przysposobienia oraz przygotowuje osoby zgłaszające gotowość do przysposobienia dziecka w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz kodeks rodzinny i opiekuńczy.

Siedziba Ośrodka zlokalizowana jest w Rzeszowie przy ul. Hetmańskiej 9. Wszystkie usługi świadczone na rzecz dzieci i kandydatów są bezpłatne.

Fotografia 4. Budynek Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

Adopcja polega na nawiązaniu stosunku prawno-rodzinnego między przysposabiającym a przysposabianym. W zawiązanej rodzinie powstają związki pokrewieństwa, jak w rodzinie biologicznej, z odpowiednimi skutkami prawnymi. Daje to dziecku poczucie bezpieczeństwa, możliwość pełnego rozwoju emocjonalnego i intelektualnego ale przede wszystkim ciepło i miłość najbliższych osób. Rodzina adopcyjna przyjmuje na mocy postanowienia sądu dziecko, które uzyskuje taki status prawny, jak dziecko biologiczne. Przysposobione dziecko zyskuje także prawa w stosunku do krewnych swoich nowych rodziców, natomiast traci wszelkie więzi z rodziną pochodzenia.

Ośrodek adopcyjny poszukuje rodziny dla dziecka, gdy jego sytuacja prawna jest uregulowana. Dzieje się tak, gdy rodzice biologiczni:

- nie żyją;
- zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej;
- władza rodzicielska nie została im przyznana;
- wyrazili zgodę na przysposobienie dziecka - tzw. zgodę in blanco;
- są ubezwłasnowolnieni.

Po uregulowaniu sytuacji dziecka, sąd opiekuńczy ustanawia opiekuna prawnego, który reprezentuje dziecko i podejmuje decyzje dotyczące ważnych dla niego spraw, także w sytuacji adopcji. Dziecko z uregulowaną sytuacją prawną zostaje zgłoszone do ośrodka adopcyjnego, który dokonuje diagnozy psychologiczno-pedagogicznej w miejscu jego pobytu i na posiedzeniu Komisji Ośrodka kwalifikuje go do przysposobienia.

W Ośrodku Adopcyjnym w Rzeszowie w procesie adopcyjnym obejmującym rodziny zgłaszające się z gotowością przysposobienia dziecka można wyróżnić następujące etapy:

- spotkanie informacyjne;
- złożenie niezbędnych dokumentów;
- diagnoza pedagogiczno-psychologiczna;
- wstępna ocena kandydatów;
- szkolenie dla kandydatów do przysposobienia dziecka;
- kwalifikacja na rodzinę adopcyjną;
- oczekiwanie na zgłoszenie dziecka;
- zgłoszenie dziecka do przysposobienia;
- pierwsze spotkanie z dzieckiem;
- postępowanie sądowe.

Tabela 5. Dane liczbowe obrazujące pracę Ośrodka Adopcyjnego w Rzeszowie.

Lp.	Zadania OA	2020	2021	2022
1.	Liczba zgłoszonych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną	139	144	185
2.	Liczba przysposobionych dzieci	59	71	66
3.	Liczba prowadzonych preadopcji	24	27	27
4.	Liczba wydanych opinii psychologicznych i pedagogicznych na potrzeby Sądu	99	115	121

5.	Liczba przeprowadzonych diagnoz pedagogicznych/psychologicznych Kandydatów do przysposobienia dzieci	170	257	233
6.	Liczba diagnoz psychologicznych/pedagogicznych dzieci zgłoszonych do adopcji	305	398	458
7.	Liczba dzieci z terenu woj. podkarpackiego zgłoszonych do WBD	8	13	17
8.	Liczba dzieci z terenu woj. podkarpackiego zgłoszonych do CBD	13	11	14
9.	Liczba Kandydatów, którzy zgłosili się do ośrodka w celu przysposobienia dziecka	46 rodzin	57 rodzin	48 rodzin
10.	Liczba osób przeszkolonych na rodzinę adopcyjną	12	29	38
11.	Liczba osób przeszkolonych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	16	29	35
12.	Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne na każdym etapie procedury adopcyjnej	1731	3073	3002
13.	Wsparcie kobiet w ciąży, które sygnalizują zamiar oddania dziecka do adopcji	5	0	3
14.	Praca Komisji Ośrodka – liczba posiedzeń	Komisja dotycząca dzieci – 46 Komisja dotycząca rodzin – 33	Komisja dotycząca dzieci – 62 Komisja dotycząca rodzin – 49	Komisja dotycząca dzieci – 45 Komisja dotycząca rodzin – 45

5. Analiza SWOT systemu pieczy zastępczej

W poniższej tabeli przedstawiono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia wiążące się różnymi aspektami systemu pieczy zastępczej.

Tabela 6. Analiza SWOT systemu pieczy zastępczej.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA	
- Funkcjonowanie na terenie Rzeszowa zawodowych rodzin zastępczych, zawodowych rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodzinnego domu dziecka; - Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka, a także dla kandydatów na rodziców zastępczych;	- Niewystarczająca ilość kandydatów spełniających warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej; - Ograniczona ilość miejsc dla dzieci w funkcjonujących rodzinach zastępczych; - Długotrwały okres regulacji sytuacji życiowej dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej i negatywny wpływ tego procesu na wychowanka;

• Zapewnianie specjalistycznego wsparcia dla rodziców zastępczych w postaci pomocy koordynatora, psychologa (OPSiIK), pedagoga, radcy prawnego, grupy wymiany doświadczeń, rodzin pomocowych; • Odpowiednio przygotowana kadra MOPS dokonująca kwalifikacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz do szkoleń dla już istniejących rodzin zastępczych; • Podnoszenie kwalifikacji członków Zespołu do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Instytucjonalnej Pomocy Dziecku poprzez udział w superwizjach i szkoleniach; • Opracowany i realizowany przez pracowników MOPS program szkolenia kandydatów do prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej „Słońce świeci dla Wszystkich – otwórz swoje serce dla dzieci”, zatwierdzony do roku 2027 przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej; • Dobra współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z rodzinami zastępczymi; • Organizowanie imprez okolicznościowych (np. Mikołajki, Piknik z okazji dnia rodzicielstwa zastępczego) integrujących rodziny zastępcze; • Pomoc w organizacji czasu wolnego dzieciom z rodzin zastępczych (kolonie i półkolonie); • Współpraca interdyscyplinarna mająca na celu rozpoznanie sytuacji dziecka oraz możliwość uregulowanie jego sytuacji opiekuńczo-wychowawczej; • Promowanie pieczy zastępczej (fanpage na portalu społecznościowym Facebook, współpraca z mediami); • Współpraca z organizacjami pozarządowymi (organizowanie wolontariatu – udzielanie korepetycji wychowankom rodzin zastępczych, zakup podręczników i przyborów szkolnych, zakup prezentów mikołajkowych dla najbardziej potrzebujących wychowanków); • Tworzenie i realizacja projektów socjalnych mających na celu poprawę wizerunku rodzin zastępczych, • Wzmocnienie wiedzy rodziców zastępczych na temat problemu alkoholowego rodziny pochodzenia dziecka, wychowywania dzieci obciążonych negatywnymi	• Mimowolne przywiązanie dziecka do rodziny zastępczej w trakcie trwania przedłużającego się procesu o zmianę zarządzeń opiekuńczych; • Spadek motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w chwili narastania problemów opiekuńczo-wychowawczych; • Realizacja kontaktów dziecka z rodziną biologiczną pomimo negatywnego wpływu na dziecko (m.in. kontakty ustalone przez sąd); • Roszczeniowa postawa, brak współpracy oraz chęci samorozwoju ze strony niektórych rodzin zastępczych.
--	--

doświadczeniami oraz traumą związaną z uzależnieniem rodziców biologicznych, podnoszenie świadomości rodziców o obowiązujących przepisach prawa, oferowanych formach pomocy, placówkach udzielających wsparcia dzieciom z doświadczonych uzależnieniem rodziny biologicznej, prezentowanie właściwych postaw rodzicielskich poprzez aktywne formy spędzania wspólnie czasu dzieci i rodziców, wolnych od alkoholu i przemocy; • Korzystanie z pomocy sponsorów; • Zabezpieczenie środków finansowych w budżecie Miasta Rzeszowa na realizację zadań fakultatywnych (np. środki na utrzymanie lokalu mieszkalnego i remont, świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka, dofinansowanie do wypoczynku dziecka).	
INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA	
• Funkcjonowanie na terenie miasta 5 placówek opiekuńczo-wychowawczych spełniających standardy opieki i wychowania; • Organizowanie imprez o zasięgu lokalnym i regionalnym w celu rozwijania zainteresowań dzieci i młodzieży z instytucjonalnej pieczy zastępczej; • Systematyczna współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz pomocy dziecku i rodzinie; • Gotowość pozyskiwania wolontariuszy w celu pomocy edukacyjnej wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej; • Funkcjonowanie w strukturach MOPS mieszkań treningowych dla wychowanków placówek opiekuńczo - wychowawczych;	• Umieszczanie dzieci poniżej 10 roku życia w placówkach opiekuńczo-wychowawczych; • Niechęć rodziców biologicznych do spójnej i systematycznej współpracy z placówką na rzecz dziecka umieszczonego w pieczy oraz jego powrotem do rodziny; • Brak superwizji dla specjalistów i wychowawców instytucjonalnej pieczy zastępczej; • Długotrwały okres regulacji sytuacji prawnej dziecka przebywającego w pieczy zastępczej.
ROPS - ODDZIAŁ OŚRODEK ADOPCYJNY	
• Funkcjonowanie rodzin adopcyjnych na terenie miasta Rzeszowa; • Zabezpieczenie dzieciom z uregulowaną sytuacją prawną zakwalifikowanych do adopcji stabilnego, trwałego środowiska rodzinnego; • Wsparcie i pomoc rodzinom i ich dzieciom po procesie przysposobienia; • Przygotowanie rodzin zgłaszających	• Brak kandydatów gotowych do przysposobienia dzieci o specyficznych potrzebach (liczne rodzeństwa, starsze dzieci, dzieci z diagnozą FAS, RAD, itp.); • Nie w pełni prawidłowa motywacja do adopcji dziecka.

gotowość do przysposobienia (szkolenia, konsultacje, poradnictwo); Wypracowane formy współpracy z instytucjami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny.	
WSPARCIE OSÓB USAMODZIELNIANYCH	
- Wszyscy pełnoletni wychowankowie pozostający w pieczy mają zapewnione wsparcie koordynatora natomiast po opuszczeniu rodzin zastępczych - pracownika Sekcji do Spraw Pieczy Zastępczej i Wsparcia Osób Usamodzielnianych; - Wsparcie w realizacji planu pomocy wychowanka; - Wychowankowie otrzymują wsparcie finansowe na zagospodarowanie w kwocie wyższej niż przewiduje ustawa; - W budżecie miasta zapewnione środki dla pełnoletnich wychowanków.	- Ograniczone możliwości zapewnienia pomocy mieszkaniowej pełnoletnim wychowankom pieczy przed uzyskaniem przez nich prawa do mieszkania (np. długi okres oczekiwania na mieszkanie socjalne, brak dopłat do kosztów wynajęcia mieszkania). - Niska motywacja pełnoletnich wychowanków do podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych.
PRACA Z RODZINĄ BIOLOGICZNĄ	
Stworzone warunki do podnoszenia umiejętności rodzicielskich dla rodziców biologicznych w formie prowadzonych warsztatów z cyklu „Rodzicem być” przez Zespół do Spraw Asysty Rodzinnej.	Niski poziom motywacji rodziców biologicznych do wprowadzania wystarczającej zmiany w swoim życiu pozwalający do przejęcia bezpośredniej opieki nad dziećmi.
SZANSE	ZAGROŻENIA
RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA	
- Systematyczne promowanie rodzicielstwa zastępczego (fanpage, wywiady, ulotki); - Podnoszenie prestiżu oraz zmiana stereotypów dotyczących rodziny zastępczej (ukazywanie pozytywnych aspektów funkcjonowania rodzin zastępczych przez np. relacje z wydarzeń organizowanych dla rodzin zastępczych w środowisku lokalnym); - Zwrócenie uwagi na potrzeby pracowników oraz na konieczność podnoszenia ich kwalifikacji; - Realizowanie projektów, programów dedykowanych rodzinom zastępczym itp.; - Pozyskiwanie do współpracy organizacji pozarządowych oraz lokalnie działających grup mieszkańców, możliwość pozyskiwania środków finansowych z nowych źródeł (sponsorów); - Wspieranie rodziny zastępczej w budowaniu sieci pomocy specjalistycznej	- Niewystarczająca ilość kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej; - Niezrozumienie specyficznych problemów rodziny zastępczej przez środowisko lokalne, brak wsparcia szkoły, przedszkola itp.; - Niewystarczająca ilość specjalistycznej pomocy (np. psychiatra dziecięcy, wykwalifikowani terapeuci) dla dzieci z rodzin zastępczych z trudnościami emocjonalnymi i zaburzeniami rozwojowymi (np. FAS, autyzm, zaburzenia więzi); - Długotrwały proces uregulowania sytuacji prawnej dziecka (przedłużające się postępowania o pozbawienie władzy rodzicielskiej, wyznaczenie opiekuna prawnego itp.); - Ustanawianie przez sąd rodziny zastępczej, która nie uzyskała kwalifikacji MOPS; - Brak ujednoliconej i usystematyzowanej

dla dziecka i rodziny zastępczej; • Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu pracowników oraz rodzin zastępczych; • Szeroka oferta pomocowa dla rodzin zastępczych (udział w projektach, programach, organizowanie szkoleń, grupy wymiany doświadczeń, podnoszenie kompetencji itp.); • Zmiana legislacyjna regulująca czas na wydanie określonych decyzji względem dziecka (np. zmiany zarządzeń opiekuńczo-wychowawczych, wyznaczenia opiekuna prawnego itp.)	ogólnokrajowej dokumentacji i standardów pracy koordynatorów; • Brak ogólnokrajowych procedur współpracy między instytucjami; • Problemy we współpracy rodziny biologicznej i rodziny zastępczej.
INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA	
• Współpraca pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej i ich rodzin; • Realizowanie różnych projektów na rzecz usamodzielniających się wychowanków z instytucjonalnej pieczy zastępczej; • Praca z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dziecka; • Współpraca ze stowarzyszeniami i fundacjami prowadzonymi działaniami na rzecz dziecka; • Prowadzenie kampanii na rzecz poszukiwania rodzin wspierających proces usamodzielnienia wychowanków przebywających w placówkach; • Pozyskiwanie wolontariuszy w celu pomocy edukacyjnej wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej; • Podnoszenie kwalifikacji pracowników prowadzących pracę z dzieckiem.	• Niechęć do współpracy rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej z pracownikami placówki; • Niewystarczające przygotowanie wychowanków do pełnienia ról społecznych i zawodowych; • Długotrwałe procedury związane z prowadzeniem postępowań sądowych.
ROPS - ODDZIAŁ OŚRODEK ADOPCYJNY	
• Promowanie rodzicielstwa adopcyjnego w środowisku lokalnym; • Zwiększenie świadomości kandydatów dotyczącej specyfiki dziecka kierowanego do rodziny zastępczej czy adopcji; • Zwiększenie świadomości kobiet w ciąży będących w trudnej sytuacji życiowej dotycząca świadomego podejmowania decyzji odnośnie losów dziecka; • Wsparcie i pomoc rodzinom i ich dzieciom po procesie przysposobienia; • Przygotowanie rodzin zgłaszających gotowość do przysposobienia (szkolenia, konsultacje, poradnictwo); • Wypracowane formy współpracy z instytucjami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny.	• Brak możliwości monitorowania rodziny po przysposobieniu dziecka; • Brak gotowości rodziców adopcyjnych przeżywających trudności do zgłoszenia się po pomoc co może skutkować rozwiązaniem rodziny adopcyjnej;

WSPARCIE OSÓB USAMODZIELNIANYCH	
Organizowanie zajęć, kursów dla wychowanków pieczy życia w celu podniesienia ich umiejętności społecznych (pisanie cv, listu motywacyjnego, planowanie budżetu domowego itp.);	- Długi okres oczekiwania na przyznanie mieszkania socjalnego; - Utrata przyznanego mieszkania socjalnego bądź skreślenie z listy oczekujących z powodu przekroczenia progu dochodowego.
PRACA Z RODZINĄ BIOLOGICZNĄ	
Realizowanie wspólnej superwizji na rzecz „wspólnej rodziny” dla koordynatorów i asystentów rodziny.	Brak spójnego rozumienia dobra dziecka przez rodzica zastępczego i rodzica biologicznego.

6. Zasoby Miasta Rzeszowa w zakresie pieczy zastępczej

6.1. Działania podejmowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – Organizatora pieczy zastępczej na rzecz rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Rzeszowa

6.1.1. Zespół do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Instytucjonalnej Pomocy Dziecku

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej w ramach swoich obowiązków przeprowadza nabór oraz kwalifikacje kandydatów na rodziców zastępczych niezawodowych, zawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka, wydaje zaświadczenia kwalifikacyjne oraz ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej. Organizuje również szkolenia dla kandydatów.

Na terenie Rzeszowa szkolenia prowadzą pracownicy: Zespołu do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Instytucjonalnej Pomocy Dziecku, Ośrodka Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz prawnik i pielęgniarka.

W obowiązku Organizatora jest także zapewnienie kandydatom na rodziców zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka badań psychologicznych oraz szkoleń podnoszących ich predyspozycje opiekuńczo-wychowawcze.

Wśród zadań organizatora znajduje się również zapewnienie wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w formie grup wymiany doświadczeń, rodzin pomocowych, wolontariuszy, poradnictwa prawnego, informacyjnego, przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu i wzmacnianie ich kompetencji.

W przypadku niedyspozycji zdrowotnej rodziców zastępczych albo prowadzących rodzinne domy dziecka, wydarzeń losowych lub zaplanowanego wypoczynku organizator powinien zapewnić opiekę nad dziećmi umieszczonymi w tych rodzinach zastępczych.

W sytuacji, gdy wychowanek rodziny zastępczej ma uregulowaną sytuację prawną to organizator zgłasza go do Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie – Oddział Ośrodek Adopcyjny w celu poszukiwania dla niego rodziny przysposabiającej.

Kolejnym jego zadaniem jest dokonywanie okresowej oceny sytuacji wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej oraz oceny rodziny zastępczej. W celu rzetelnego wykonywania swoich obowiązków organizator współpracuje ze środowiskiem lokalnym, ośrodkami pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, ośrodkiem adopcyjnym, policją, podmiotami służby zdrowia a także kościołami i organizacjami społecznymi;

Ponadto Organizator rodzinnej pieczy zastępczej:

- zapewniania koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkolenia mające na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
- gromadzi dokumentację niezbędną do wystawienia skierowania dziecka do instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- gromadzi i przygotowuje dokumentację niezbędną do wydania decyzji określających miesięczną opłatę rodziców za pobyt dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz

dotyczących umorzenia jej w całości lub w części łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstąpienia od ustalenia opłaty i wydawanie tych decyzji;

- przekazuje do biura informacji gospodarczej informację o zaległościach w opłatach za pobyt dziecka w pieczy zastępczej;
- współpracuje z jednostkami prowadzącymi placówki w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej poza powiatem, w sprawach dotyczących skierowania dziecka do takiej placówki, w przypadku braku możliwości zapewnienia opieki na terenie Rzeszowa;
- pomaga w doprowadzaniu dzieci do placówek zapewniających czasową opiekę i wychowanie dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki przez rodziców;
- opracowuje materiały do planów finansowych, sprawozdań, ocen i bieżących informacji z terenu działania zawartych w ustawie o pomocy społecznej oraz w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- obsługuje system informatyczny dotyczący pieczy zastępczej oraz prowadzenie rejestru, o którym mowa w art. 38 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- współpracuje z placówkami instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Rzeszowa oraz Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie, placówkami instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie, których przebywają dzieci pochodzące z Rzeszowa.

Na terenie Rzeszowa zadania Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej realizuje Zespół do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Instytucjonalnej Pomocy Dziecku. Obecnie w zespole zatrudniony jest kierownik, 3 starszych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, 4 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, starszy specjalista pracy socjalnej, starszy pracownik socjalny, pracownik socjalny, pedagog oraz psycholog, którzy objęli wsparciem wszystkie rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie miasta Rzeszowa. Aby zapewnić jak najwyższy poziom świadczonych usług pracownicy stale podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe na kursach, szkoleniach, a ich praca jest poddawana superwizji.

Pracownikami mającymi najczęstszy kontakt osobisty i telefoniczny z rodzinami zastępczymi oraz rodzinnymi domami dziecka są koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej. Odwiedzają oni rodziny zastępcze w ich miejscu zamieszkania, prowadzą rozmowy na temat pojawiających się problemów opiekuńczo-wychowawczych i zdrowotnych dzieci, ich sytuacji szkolnej oraz trudności na jakie napotykają rodzice zastępczy. Kluczowym zadaniem nałożonym na koordynatorów jest udzielanie wsparcia rodzinom zastępczym w realizowaniu ich funkcji. Wspólnie z rodzicami zastępczymi i asystentami rodziny rodziców biologicznych, bądź ich pracownikami socjalnymi, opracowują plan pomocy dziecku oraz prowadzą monitoringi. Ponadto koordynatorzy powinni umożliwiać wychowankom dostęp do specjalistycznej pomocy psychologicznej, rehabilitacyjnej oraz reedukacyjnej. Do ich zobowiązań należy zgłaszanie dzieci do ośrodków adopcyjnych i gromadzenie potrzebnej dokumentacji, wspieranie tych wychowanków, którzy osiągnęli już pełnoletność, ale pozostają w rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatorzy powinni pomagać rodzicom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązywaniu wzajemnego kontaktu. Ponadto uzupełniają rejestr dotyczący rodzin zastępczych niezawodowych,

zawodowych i rodzinnych domów dziecka. Rodzina zostaje objęta wsparciem koordynatora, gdy złoży odpowiedni wniosek. Jeden pracownik może współpracować jednocześnie maksymalnie z 15 rodzinami. Każdego roku koordynatorzy składają organizatorowi sprawozdanie z własnej pracy. Mają oni obowiązek ciągłego podnoszenia swoich kompetencji zawodowych oraz możliwość skorzystania z poradnictwa zawodowego.

Pracownicy Zespołu do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Instytucjonalnej Pomocy Dziecku oprócz zadań nałożonych przez ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej realizują także art. 25a ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Dwóch koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej wpisuje do ewidencji małoletnich obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki osoby sprawującej faktyczną pieczę nad nimi, oraz małoletnich obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i przed przybyciem byli umieszczeni w pieczy zastępczej na terytorium swojego państwa.

Wspomniana wielokrotnie ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej obowiązek (w konsultacji z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej) dokonywania oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka.

Ocena rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka zawiera informacje dotyczące sytuacji zdrowotnej, zawodowej, mieszkaniowej rodziców zastępczych. Bierze się także pod uwagę zaangażowanie opiekunów zastępczych w opiekę nad wychowankami, ich predyspozycje do pełnienia powierzonej im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy. Pierwszej oceny rodziny zastępczej albo prowadzącego rodzinny dom dziecka dokonuje się nie później niż przed upływem roku od umieszczenia pierwszego dziecka. Kolejna ocena jest dokonywana po upływie roku od dokonania pierwszej oceny, a następnie nie rzadziej niż co 3 lata. Przygotowana ocena zostaje przekazana do wiadomości sądu i rodziny zastępczej.

Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka dokonywana jest na posiedzeniach z udziałem rodziców zastępczych lub prowadzących rodzinny dom dziecka, pedagogiem szkolnym, psychologiem, właściwym asystentem rodziny lub pracownikiem socjalnym, przedstawicielem Ośrodka Adopcyjnego, przedstawicielami Ośrodka Pomocy Społecznej, koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, rodzicami biologicznymi dziecka, z wyjątkiem rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej są zobowiązani do zgromadzenia niezbędnych informacji na temat wychowanka oraz pozostałych członków rodziny zastępczej, bądź rodzinnego domu dziecka. Na podstawie rozmów z opiekunami zastępczymi, wychowankami, przedstawicielami szkół, asystentami rodziny/pracownikami socjalnymi sporządzają ocenę sytuacji małoletniego umieszczonego w pieczy zastępczej. Dokument ten zawiera dane o aktualnej sytuacji rodziców biologicznych dziecka i jego rodzeństwa, kontaktach z nimi oraz z dalszymi krewnymi, o sytuacji zdrowotnej oraz edukacyjnej dziecka, o występujących trudnościach, zainteresowaniach oraz metodach wychowawczych stosowanych przez rodziców zastępczych. W czasie posiedzenia zespołu ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka omawiana jest

sytuacja życiowa wychowanka i zapada decyzja o zasadności pozostawienia dziecka w rodzinie zastępczej/rodzinnym domu dziecka. Następnie organizator rodzinnej pieczy zastępczej formułuje na piśmie opinię i przekazuje ją do właściwego sądu.

Zespół do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Instytucjonalnej Pomocy Dziecku Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie poza zadaniami określonymi przez ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zrealizował i ciągle podejmuje szereg działań, które stanowią przykład dobrych praktyk, doskonalących pracę z rodzinami zastępczymi. Przykładem takowych działań są:

- **Realizacja projektu „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19”** w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 - Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym, PI 9iv: Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym. W ramach tego działania rodziny zastępcze zyskały wsparcie w związku z pandemią Covid-19. Przekazano im sprzęt komputerowy oraz środki ochrony osobistej i środki dezynfekcyjne. Ze sprzętu komputerowego rodziny zastępcze korzystają nadal.

- **Realizacja projektu socjalnego „Bezpiecznie w przyszłość”** mającego na celu edukację rodziców zastępczych na temat efektywnego, alternatywnego spędzania wolnego czasu z dziećmi, promowanie zdrowego stylu życia i profilaktyki alkoholowej. W ramach projektu odbyły się:

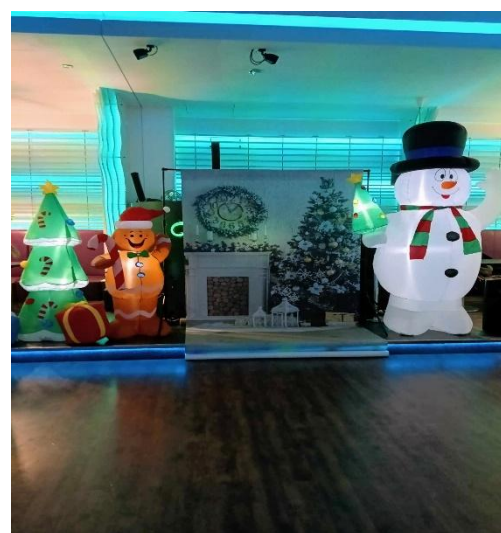
- spotkanie Świąteczne Rodzin „Bądźmy Bliżej Siebie”, które odbyło się w kręgielni Aloha Nowy Świat w Rzeszowie;
- Dzień Otwarty dla osób zainteresowanych problematyką rodzicielstwa zastępczego, który miał miejsce w siedzibie MOPS w Rzeszowie ul. Skubisza 4;
- cykliczne spotkania z grupami rodzin wychowujących dzieci obciążone negatywnymi skutkami zdrowotnymi (FAS), traumą, doświadczeniami związanymi z uzależnieniem rodziny biologicznej.

- **Organizacja Festynu rodzinnego pod hasłem: „Warto być rodzicem”** mającego na celu integrację środowiska rodzin zastępczych z terenu Rzeszowa oraz wymianę doświadczeń.

- **Organizowanie „Mikołajek”**, czyli grudniowych spotkań dzieci ze Świętym Mikołajem i wręczenie im prezentów.

- **Współpraca z Fundacją „Study Buddy”**, która wspiera proces edukacyjny wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej poprzez zapewnienie im korepetycji prowadzonych przez wolontariuszy oraz zakup podręczników i przyborów szkolnych.

- **Promowanie rodzicielstwa zastępczego** przez prowadzenie fanpage na portalu Facebook i kampanii informacyjnych. Te działania dają możliwość pokazania działalności Zespołu oraz podniesienie świadomości społecznej na tematy związane z rodzicielstwem zastępczym. Także tworzenie broszur i ulotek pozwalana na promowanie tematyki pieczy zastępczej i pozyskiwanie nowych kandydatów na rodziny zastępcze.
- **Organizacja ferii i pólkolonii dla dzieci z rodzin zastępczych**, celem zorganizowania im czasu wolnego w sposób kreatywny i aktywny poprzez różnego rodzaju zajęcia czy gry edukacyjne, prowadzenie grupy socjoterapeutycznej;
- **Współpraca z uczelniami wyższymi** - w ramach współpracy z uczelniami wyższymi miasta Rzeszowa, studenci odbywali praktyki w tut. Ośrodku.

Fotografia 5. Działania prowadzone przez Zespół do Spraw Rodzinnej Pieczy zastępczej oraz Instytucjonalnej pomocy dziecku.

6.1.2 Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej

- **Poradnictwo specjalistyczne**

Wsparcie psychologiczne w zakresie przemocy i rozwiązywania kryzysów udzielane jest indywidualnie. W celu zwiększenia dostępności do poradnictwa specjalistycznego, usługa realizowana jest od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:30 do 18:00. Dodatkowe wsparcie stanowi poradnictwo prawne świadczone przez cztery dni w tygodniu.

Bieżącemu zaspokajaniu potrzeb w zakresie poradnictwa specjalistycznego służy systematyczne rozwijanie zespołu specjalistów świadczących poradnictwo. Obecnie poradnictwo specjalistyczne prowadzone jest przez 2 psychologów i 1 prawnika, wspieranych przez 2 pracowników socjalnych, 4 osoby zatrudniane w formie umowy zlecenia do pełnienia dyżurów nocnych i weekendowych w stacjonarnej części Ośrodka oraz 3 osoby zatrudnione w formie umowy zlecenia do wykonywania usług wspierająco – aktywizujących oraz kierownika OPSiIK.

Poradnictwo psychologiczne prowadzone jest w formie konsultacji psychologicznych, których częstotliwość uzależniona jest od indywidualnych potrzeb klienta i trwa od jednego spotkania do dziesięciu sesji. W celu świadczenia wysokiej jakości usług adekwatnych do potrzeb klientów, pracownicy OPSiIK stale podnoszą swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach i cyklicznej, comiesięcznej superwizji.

- **Interwencja kryzysowa**

Pracownicy Ośrodka Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej podejmują również działania na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu w formie interwencji kryzysowej. Celem pomocy jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie z trudnościami, a tym samym zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.

Z pomocy w formie interwencji kryzysowej korzystają osoby i rodziny znajdujące się w sytuacjach kryzysowych, m. in.: doświadczające przemocy, ofiary przestępstw, rodziny osób uzależnionych, osoby znajdujące się w krytycznej sytuacji życiowej spowodowanej zdarzeniami losowymi i innymi czynnikami zewnętrznymi.

- **Mieszkania treningowe**

Wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą, których sytuacja osobista i rodzinna uniemożliwia powrót do domu rodzinnego, realizując indywidualny program usamodzielnienia mogą otrzymać wsparcie w formie skierowania do mieszkania treningowego. Przy Ośrodku Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie funkcjonują dwa mieszkania treningowe dla 4 wychowanków. Pobyt w mieszkaniu treningowym uzależniony jest od indywidualnych potrzeb wychowanka, ustalanych podczas spotkania z pracownikiem socjalnym. W trakcie pobytu w mieszkaniu treningowym wychowankowie mogą skorzystać ze wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego (pomoc psychologiczna i prawna). Natomiast na co dzień otrzymują oni pomoc w zakresie przygotowania do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu, a także w zgłaszanych przez nich potrzebach. Wychowankowie opuszczają mieszkanie treningowe najczęściej po otrzymaniu mieszkania z zasobów miasta Rzeszowa.

d) Działania realizowane na rzecz kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej

W ramach działań Ośrodek prowadzi kwalifikację kandydatów na rodziny zastępcze oraz szkolenia. Kwalifikacja kandydatów na rodziny zastępcze ma na celu sporządzenie opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Opinia wystawiana jest przez psychologa, który posiada wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz co najmniej 2-letnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym. Opinia sporządzona jest na podstawie szczegółowej diagnozy psychologicznej kandydatów z wykorzystaniem metod diagnostycznych. Szkolenia dla kandydatów realizowane są w formie grupowej i indywidualnej. Szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej są źródłem informacji i pomocy jak być świadomym rodzicem zastępczym. Proces ten obejmuje edukację mającą na celu zdobycie odpowiedniej wiedzy i umiejętności niezbędnych do sprawowania opieki zastępczej.

Psycholodzy OPSiIK zajmują się również diagnozą psychologiczną funkcjonujących już rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka, która odbywa się co 2 lata zgodnie z zapisem ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Celem rediagnozy jest sprawdzenie psychologicznego funkcjonowania opiekunów zastępczych oraz radzenia sobie z wyzwaniami wychowania powierzonych im dzieci.

6.1.3 Sekcja do Spraw Pieczy Zastępczej i Wsparcia Osób Usamodzielnianych

Do zadań Sekcji należy w szczególności:

- prowadzenie postępowań mających na celu przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinom zastępczym i rodzinnemu domowi dziecka;
- prowadzenie postępowań mających na celu przyznawanie i wypłacanie świadczeń wychowankom pieczy zastępczej;
- realizacja zadania, którego celem jest wsparcie osób usamodzielnianych - wychowanków pieczy zastępczej poprzez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- prowadzenie postępowań administracyjnych mających na celu ustalenie opłaty rodzicom dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych.

Sekcję tworzą: kierownik sekcji oraz sześciu pracowników socjalnych.

- Przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinom zastępczym i rodzinnemu domu dziecka.

Pracownicy Sekcji ds. Pieczy Zastępczej i Wsparcia Osób Usamodzielnianych realizują zadania mające na celu przyznanie rodzicom zastępczym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka świadczeń o charakterze obligatoryjnym i fakultatywnym. Do świadczeń obligatoryjnych dla rodzin zastępczych zalicza się pomoc pieniężną na pokrycie kosztów utrzymania dziecka oraz dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności, orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Natomiast do świadczeń o charakterze obligatoryjnym dla rodzinnego domu dziecka zalicza się pomoc pieniężną na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka legitymującego się orzeczeniem

o niepełnosprawności, orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, koszty utrzymania lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego oraz świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego (raz do roku). Świadczenia o charakterze fakultatywnym dla rodzin zastępczych to: dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka, świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka (jednorazowo), kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki (jednorazowo lub okresowo), kosztów utrzymania lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego (może otrzymywać rodzina zastępcza niezawodowa i zawodowa) oraz świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego (raz do roku - może otrzymywać rodzina zastępcza zawodowa). Natomiast świadczenia o charakterze fakultatywnym dla rodzinnego domu dziecka to dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka, świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka (jednorazowo) oraz koszty związane z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki (jednorazowo lub okresowo).

W ramach prowadzonych postępowań administracyjnych pracownicy Sekcji przyjmują wnioski, gromadzą niezbędną dokumentację i wydają decyzje, a następnie przygotowują listy wypłat.

- Przyznawanie i wypłacanie świadczeń usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej.

Osoby opuszczające, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu, otrzymują wsparcie w formie pomocy finansowej, rzeczowej oraz udzielenia pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych czy zatrudnienia. Pracownicy w celu przyznania ww. pomocy przyjmują wnioski, gromadzą odpowiednią dokumentację wydają decyzje administracyjne oraz przygotowują listy wypłat.

-Po
moc osobom usamodzielnianym – wychowankom pieczy zastępczej – poprzez wspieranie procesu ich usamodzielnienia.

Pracownicy Sekcji wspierają wychowanków i ich opiekunów w sporządzaniu indywidualnego programu usamodzielnienia oraz monitorują jego realizację. W sytuacji braku osoby bliskiej wychowankowi, dającej rękojmię właściwego sprawowania funkcji opiekuna usamodzielnienia, na wniosek wychowanków pracownicy Sekcji podejmują się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia. Indywidualny program usamodzielnienia wyznacza kierunek pracy z usamodzielnianym wychowankiem. Pracownicy Sekcji obok realizacji zadań mających na celu przyznanie wychowankom świadczenia w formie finansowej bądź rzeczowej, udzielają im również pomocy w formie pracy socjalnej.

Najpilniejszą potrzebą każdego usamodzielnianego wychowanka jest pozyskanie własnego mieszkania. W związku z tym, pracownicy Sekcji udzielają pomocy poprzez: rozmowy motywujące wychowanka do złożenia wniosku o przydział mieszkania socjalnego i weryfikują działania wychowanków w tym zakresie. Pracownicy Sekcji wspólnie z wychowankami przygotowują również wykaz niezbędnych rzeczy potrzebnych do wyposażenia mieszkania i uczestniczą w realizacji pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej w sklepach na terenie Rzeszowa.

Uzyskanie zatrudnienia przez wychowanka wymaga od niego aktywności w poszukiwaniu pracy, udziału w szkoleniach podnoszących kwalifikacje, jak również zarejestrowania się w urzędzie pracy. Brak zaradności wychowanków nakłada na pracowników socjalnych zadanie w postaci motywowania ich do podjęcia takich działań.

W ramach pracy socjalnej pracownicy współpracują ze szkołami, instytucjami i innymi placówkami w celu ustalenia sytuacji dotyczącej możliwości kontynuowania nauki przez usamodzielnianych wychowanków, monitorują postępy w nauce poprzez rozmowy indywidualne z wychowankami. Ustalają, czy wychowankowie posiadają ubezpieczenie zdrowotne i informują o ewentualnych konsekwencjach w sytuacji braku ubezpieczenia zdrowotnego. Udzielają informacji o uprawnieniach i przysługujących świadczeniach z innych instytucji, pomagają w pisaniu pism urzędowych, np. podań, wniosków w celu uzyskania przysługujących świadczeń, zapewniają wychowankom dostęp do specjalistycznej pomocy, w tym psychologicznej, prawnej, współpracują ze środowiskiem lokalnym, ośrodkami pomocy społecznej, powiatowymi centrami pomocy rodzinie.

- Prowadzenie postępowań administracyjnych mających na celu ustalenie opłaty rodzicom dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o której mowa w art. 193 ust.8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Sekcja ds. Pieczy Zastępczej i Wsparcia Osób Usamodzielnianych prowadzi działania w zakresie postępowań administracyjnych zmierzających do ustalenia (lub odstąpienia od ustalenia) rodzicom biologicznym miesięcznej opłaty za pobyt dziecka/dzieci/osoby pełnoletniej w rodzinie zastępczej - zakończonych wydaniem stosownej decyzji w sprawie. Działania te obejmują: wysyłanie zawiadomień o wszczęciu postępowania w sprawie miesięcznej opłaty za pobyt dziecka/dzieci/osoby pełnoletniej w rodzinie zastępczej do rodziców biologicznych, przyjęcie wniosków o odstąpienie od ustalenia miesięcznej opłaty za pobyt dzieci w rodzinie zastępczej wraz z załącznikami, współpracę z innymi instytucjami (ZUS, KRUS, itp.) w celu weryfikacji danych zawartych w złożonych wnioskach, oświadczeniach i dokumentach, prowadzenie działań (poszukiwań) w celu ustalenia miejsca pobytu osób zobowiązanych do ponoszenia opłaty za pobyt dzieci w pieczy zastępczej (Centralny Rejestr Zakładów Karnych, Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Rzeszowa, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Policja, Ośrodki Pomocy Społecznej, Schroniska dla Bezdomnych, MZBM w Rzeszowie), przygotowanie wniosków do Sądu Rejonowego w Rzeszowie w celu ustalenia kuratora do doręczeń dla osoby nieznanej z miejsca pobytu, prowadzenie postępowań administracyjnych w ramach pomocy prawnej, na prośbę innych powiatów. Ponadto w przypadku powstania zaległości z tytułu nieponoszenia opłaty, o której mowa w art. 193 ust.8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy

zastępczej za okres dłuższy niż 12 miesięcy przekazywane jest do biura informacji gospodarczej informacja gospodarcza o powstaniu zaległości.

6.1.4. Zespół do Spraw Asysty Rodzinnej

W Zespole ds. Asysty Rodzinnej zatrudnionych jest 7 asystentów rodziny, w tym jeden

z nich pełni funkcję koordynatora Zespołu. Asystenci rodziny posiadają wykształcenie w zakresie: pedagogiki, socjologii, nauk o rodzinie oraz pracy socjalnej.

Zadania z zakresu wsparcia rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze realizowane przez ww. polegają na:

- 1) opracowaniu i realizacji planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- 2) opracowaniu, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 3) udzielaniu pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 4) udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 6) udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 7) wspieraniu aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowaniu członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 9) udzielaniu pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 10) motywowaniu do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 11) udzielaniu wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psycho-educacyjnych;
- 12) podejmowaniu działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 13) prowadzeniu indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 13a) realizacji zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- 14) prowadzeniu dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 15) dokonywaniu okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku;
- 16) monitorowaniu funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 17) sporządzaniu na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 18) współpracy z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 19) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą diagnostyczno-pomocową, o których mowa w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

W przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji-opiekuńczo wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza rodzinny wywiad

środowiskowy, dokonuje analizy sytuacji i ewentualnie wnioskuje o przyznanie dodatkowego wsparcia w formie asystenta rodziny.

Praca asystenta rodziny polega na wspieraniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Asystent rodziny pełni rolę edukatora, doradcy i mediatora, wspiera rodzinę, aktywizuje rodzinę do budowania pozytywnej motywacji do zmiany, a także do poczucia własnej sprawczości, a co za tym idzie realnego wpływu na własne życie. Realizowana przez niego pomoc polega na wsparciu w przezwyciężeniu trudności, w poprawie sytuacji życiowej, aby w przyszłości rodzina samodzielnie pokonywała własne problemy. Asystent rodziny towarzyszy rodzinie w poszukiwaniu rozwiązań wyjścia z trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny pochodzenia i rodziny dalszej, społeczności lokalnej oraz zasobów instytucjonalnych.

Asystent rodziny pracuje z rodziną w ujęciu systemowym, stąd też pod bezpośrednim wpływem pracy asystentów pozostają rodzice, ich dzieci, dziadkowie oraz inni, wspólnie zamieszkujący, krewni.

Główne założenia pracy asystenta rodziny opierają się na podmiotowym traktowaniu członków rodziny, z wyraźnym zaznaczeniem ich prawa do samostanowienia, pracy opartej na zasobach indywidualnych, rodzinnych, środowiskowych, jak też na zintegrowaniu działań lokalnych służb na rzecz dobra dziecka i rodziny. Podmiotowość rozumiana jest jako wzmacnianie odpowiedzialności w kliencie za wprowadzanie zmian w swoim życiu. W tym ujęciu rodzina wyznacza cele do pracy i nadaje tempo działań zmierzających ku zmianie. Asystent wspiera rodzinę w tym, co jest ważne i ukierunkowuje na dobro małoletnich członków rodziny. Wyjątek od tej reguły stanowią sytuacje zagrażające zdrowiu i życiu członków rodziny. W swojej pracy z rodziną asystent poświęcając swój czas i uwagę oraz budując więź opartą na zaufaniu stara się, wykorzystując kompetencje, wiedzę i umiejętności rodziny, przywrócić jej zatarte zdolności radzenia sobie z trudnościami. Motywując do zmian poprzez pozytywne wzmacnianie – komplementowanie konstruktywnych działań lub nawet rozważania ich podjęcia.

Intensywność pracy z rodziną cechuje się znacznym zróżnicowaniem w zależności od analizowanego przedziału czasowego. Pierwsze miesiące współpracy wymagają największego zaangażowania zarówno asystenta, jak i poszczególnych członków rodziny. Praca z członkami rodziny realizowana jest na podstawie zbudowanej relacji. Istotne jest zapewnienie osobie wspieranej poczucia akceptacji i bezpieczeństwa. Działania asystenta rodziny obejmują rozpoznanie potrzeb klientów i ocenę sytuacji rodziny z perspektywy jej członków oraz obiektywną diagnozę potrzeb i potencjalnych możliwości rodziny. Skutkiem tych działań jest stworzenie planu pracy z rodziną. Stopniowa realizacja zadań wynikających z planu pracy z rodziną prowadzi do jej usamodzielniania się i minimalizowania roli asystenta. Wówczas asystent monitoruje działania poszczególnych osób w rodzinie dokonując ich okresowej oceny, aż do bezpiecznego poziomu usamodzielniania się rodziny.

Indywidualna praca asystenta rodziny z rodziną pozwala zaobserwować zmianę poziomu motywacji klientów do podjęcia działań naprawczych. Poprzez komplementowanie i ujawnianie potencjału możliwości klientów, następuje wzrost poczucia ich własnej wartości oraz skuteczności. Podmiotowe traktowanie rodzin, ich uczestnictwo w procesie zmiany

(współdecydowanie oraz współdziałanie) pozwala rodzinom zachować tożsamość, odzyskać kontrolę nad własnym życiem i osiągnąć samodzielność.

Istotnym celem pracy asystenta rodziny jest wysunięcie na pierwszy plan dobra dziecka, które potrzebuje szczególnej ochrony ze strony dorosłych, tj. takie skupienie uwagi rodziny i zaangażowanych służb, aby ich działania służyły przede wszystkim zaspokojeniu potrzeb dziecka.

Indywidualna praca asystenta z rodziną, udział w organizowanych spotkaniach warsztatowych z cyklu „Rodzicem być” mających na celu podnoszenie kompetencji rodzicielskich, jak też wymianę doświadczeń i spostrzeżeń innych rodziców, oraz konsultacje klienta ze specjalistami z zakresu wspierania rodziny przedkładają się na poszerzenie wiedzy i umiejętności klienta w obszarze kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, a także wzrost poczucia własnej skuteczności. Efektem pracy socjalno-wychowawczej z rodziną jest wzrost jej samodzielności życiowej, tj. nabycie umiejętności znajdowania rozwiązań trudności występujących w życiu oraz przyjęcie stylu życia zgodnego z normami społecznymi, bezpiecznego i optymalnego dla rozwoju dzieci.

Fotografia 6. Działania prowadzone przez Zespół do Spraw Asysty Rodzinnej.

6.1.5. Placówka Wsparcia Dziennego „Przystań”

Placówka powstała w ramach Projektu pn.: „Utworzenie placówki wsparcia dziennego „Przystań” w Rzeszowie” o nr RPPK.08.09.00-18-0005/20, realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa VIII Integracja społeczna, Działanie 8.9 Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz ze środków dotacji celowej budżetu państwa.

Celem działalności Placówki Wsparcia Dziennego „Przystań” jest wspieranie rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz kształtowanie właściwych postaw społecznych u dzieci. Placówka prowadzona jest w formach opiekuńczej – stacjonarnej oraz pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę. Dzieci w czasie wolnym od lekcji szkolnych zostają objęte opieką oraz zajęciami edukacyjnymi, których celem jest:

- zwiększenie dostępności usług społecznych w zakresie wsparcia rodziny;
- poprawa dysfunkcji, trudności, deficytów;
- wzrost kompetencji kluczowych.

Do celów Placówki należą również:

- wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży;
- wyrównywanie braków edukacyjnych;
- rozwój kompetencji kluczowych z zakresu:
 - umiejętności uczenia się;
 - świadomości i ekspresji kulturalnej;
 - kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych (w odniesieniu do uczestników zajęć stacjonarnych).

Placówka zapewnia dzieciom:

- opiekę i wychowanie;
- pomoc w nauce;
- organizację czasu wolnego;
- zabawę i zajęcia sportowe;
- rozwój zainteresowań i uzdolnień dzieci;
- rozwój umiejętności interpersonalnych;
- dwudaniowy ciepły posiłek – wyłącznie dla dzieci zrekrutowanych do formy opiekuńczej – stacjonarnej.

Placówką Wsparcia Dziennego „Przystań” kieruje kierownik, ponadto zatrudnionych jest 3 wychowawców (w tym 2 posiadających umiejętności animatora). Wychowankowie świetlicy mają stworzone warunki do nauki, dzięki wyposażeniu, w skład którego wchodzi książki tematyczne, encyklopedie, sprzęt komputerowy i interaktywny. Zajęcia umysłowe i edukacyjne mają na celu wspomaganie rozwoju wychowanków oraz prawidłowe ukształtowanie zdolności myślenia, jak również poprawnego wypowiedzania się. Małoletni rozwijają logiczne myślenie dzięki uczestnictwu w grach logiczno-strategicznych oraz

zajęciach tematycznych z wykorzystaniem tablicy interaktywnej, które są na wyposażeniu świetlicy. Poprzez udział w zajęciach z zakresu umiejętności uczenia się wychowankowie m. in. rozwijają techniki czytania, wykształcają umiejętności pozyskiwania wiedzy oraz poprawiają kompetencje czytelnicze. Narzędzia stworzone przez wychowawców pozwalają na indywidualne spotkania z dziećmi z klas 1-3 w celu wyrównania deficytów.

Ważnym aspektem w działalności Placówki jest integracja oraz kształtowanie umiejętności współdziałania w grupie. Pracownicy urozmaicają zajęcia poprzez pracę indywidualną, wspólną oraz z podziałem na grupy. Zajęcia profilaktyczne służą prawidłowemu nawiązaniu pozytywnych kontaktów rówieśniczych oraz rozwojowi umiejętności rozmawiania i słuchania. Codzienna systematyczna praca z grupą umożliwia wdrożenie zasad panujących w Placówce, a także zezwala na trening przestrzegania ustalonych norm. Prowadzone przez pracowników oraz trenerów zewnętrznych zajęcia ruchowe pomagają przede wszystkim w usprawnieniu koordynacji ruchowej, a także motoryki dużej u wychowanków. Dzieci podczas zabaw doskonalą płynność ruchów oraz wzmacniają układ mięśniowy. W miarę możliwości pogodowych organizowane są zajęcia oraz zabawy na świeżym powietrzu.

6.2. Działania podejmowane przez placówki opiekuńczo - wychowawcze funkcjonujące na terenie Rzeszowa na rzecz przebywających w nich wychowanków

6.2.1. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. dr. Henryka Hanasiewicza i Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza im. Marii Hanasiewicz

W placówkach, oprócz wychowawców, pracę na rzecz dziecka i jego rodziny prowadzą pedagog, psycholog oraz terapeuta. Realizują oni następujące zadania:

- diagnozowanie problemów rodziny poprzez zapoznanie się z dokumentacją, na przykład z wywiadem środowiskowym, dokumentacją zdrowotną, opinią psychologiczno-pedagogiczną dziecka, opinią szkolną małoletniego;
- określenie wspólnie z rodzicami podstawowych problemów i zarazem potrzeb występujących w tej rodzinie. Ustala się przyczynę umieszczenia dziecka w placówce (następuje konfrontacja wypowiedzi rodziców z uzasadnieniem postanowienia sądu);
- prowadzenie działalności mediacyjno-doradczej;
- motywowanie rodziny do współpracy i działań zmierzających do pokonania problemów;
- sporządzenie przy współpracy z rodziną Planu Pomocy Dziecku;
- pomoc, szczególnie w usunięciu czynników przeszkadzających w wychowaniu dzieci - próba rozwiązania podstawowych problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych, zdrowotnych, wspieranie w podjęciu leczenia odwykowego, psychiatrycznego, w uzyskaniu zatrudnienia, podniesieniu kwalifikacji zawodowych, budowaniu, szczególnie u matek samotnie wychowujących dzieci – wiary we własne siły i możliwości;
- prowadzenie konsultacji specjalistycznej, poradnictwa i edukacji dla rodzin, udzielanie informacji na temat pomocy świadczonej przez właściwe instytucje do tego powołane, organizacje pozarządowe;

- współpraca z jednostkami administracji rządowej, samorządowej, właściwymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami specjalistycznymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Rodzinom proponowana jest także praca w ujęciu systemowym, odbywają się konsultacje, w czasie których bada się motywację członków rodziny do zmiany swojego postępowania oraz ustala się wspólny cel, wokół którego koncentruje się oddziaływania psychoterapeutyczne. Spotkania rodzinne odbywają się raz na dwa tygodnie. Sami rodzice objęci są również pomocą psychologiczną, psychoedukacją, której celem jest wzmocnienie ich kompetencji rodzicielskich, wsparcie w kryzysach małżeńskich i indywidualnych. Ponieważ najczęstszym równoległym problemem rodziny jest uzależnienie od alkoholu, nawiązuje się współpracę z ośrodkami leczenia uzależnień. Stałym i ciągłym działaniem jest motywowanie rodziców do podjęcia leczenia odwykowego i utrzymywania abstynencji.

Zmiany zachodzące w rodzinach konsultuje się na bieżąco z asystentami rodziny, pracownikami socjalnymi, kuratorami. Uczestniczenie w spotkaniach interdyscyplinarnych, organizowanie Zespołów do Spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka ma na celu integrację działań służących poprawie sytuacji rodziny i powrotowi dziecka do domu rodzinnego.

Adolescenci przebywający w placówce mają możliwość korzystania z terapii indywidualnej na jej terenie. Dzięki udziałowi w terapii mają okazję lepszego poznania siebie, radzenia sobie na co dzień z własnymi emocjami i zrozumienia problemów relacyjnych z rodzicami. Efektem terapii jest często ponowne zbliżenie się nastolatka do rodziców, poprawa komunikacji między nimi, lepsze rozumienie obu stron i tolerancja zachowań.

W sytuacjach konfliktowych rodzice i dorastające dziecko mogą skorzystać z mediacji i negocjacji prowadzonych przez psychologa i pedagoga w placówce.

Zadaniem terapeuty w placówce jest ułatwienie poszczególnym członkom rodziny uświadomienia sobie rzeczywistych przyczyn przeżywanych przez ich trudności, ukazanie możliwości tkwiących w poszczególnych osobach, zachęcanie do ich wykorzystania. Dzięki temu następuje złagodzenie lub wyeliminowanie objawów zaburzeń sfery emocjonalno-osobowościowej i zaburzeń zachowania.

Placówka stwarza sytuacje, w których rodzic ma możliwość pełnienia swojej funkcji, pomimo pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Zaproszenie rodziny do uczestnictwa w życiu dziecka jest akcentowane poprzez stały systematyczny kontakt wychowawcy z rodzicami, informowanie o bieżącej sytuacji wychowanka, umożliwienie rodzicom towarzyszenia podczas ważnych życiowych wydarzeń dziecka, odwiedzanie go w dni wolne od nauki szkolnej.

Rodzina, która rekonstruuje się po powrocie dziecka do domu rodzinnego, ma również możliwość w dalszym ciągu korzystać w placówce ze wsparcia i pomocy psychologicznej w trybie ambulatoryjnym. Niejednokrotnie zdarza się, iż młodzież będąca w terapii indywidualnej kontynuuje proces terapeutyczny z terapeutą z placówki, przebywając już poza nią.

6.2.2. Centrum Administracyjne do Obsługi Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych: Dom dla Dzieci „MIESZKO”, Dom dla Dzieci „DOBRAWA” oraz Dom dla Dzieci „BOLESŁAW”

Wychowankowie uczestniczą w różnorodnych zajęciach, dostosowanych do ich potrzeb, zainteresowań i możliwości. W czasie wolnym od nauki organizuje się zajęcia:

- z przygotowania do życia w rodzinie;
- plastyczne i rękodzielnicze;
- przyrodnicze i ogrodnicze;
- z rytmiki;
- kulinarne;
- sportowe;
- komputerowe;
- czytelnicze;
- turystyczno-krajoznawcze;
- zajęcia typu Fitness;
- zajęcia na basenie;
- grupa socjoterapeutyczna.

Oprócz wymienionych zajęć wychowankowie mają zapewnioną pomoc w nauce szkolnej oraz opiekę specjalistyczną. Uczestniczą w zajęciach kompensacyjnych, terapeutycznych, rewalidacyjnych i rehabilitacji ruchowej.

Od wielu lat prowadzona jest terapia Ruchu Rozwijającego met. W. Sherborne. Wszystkie dzieci są objęte kompleksową opieką specjalistyczną ze strony specjalistów: psychologa, logopedy i pedagoga zatrudnionych w Centrum. W placówkach prowadzi się także pedagogizację i poradnictwo dla rodzin wychowanków.

W roku szkolnym 2021/22 wprowadzono innowacyjny program „Przygotowanie do usamodzielnienia”, który realizowany jest zarówno na terenie placówek jak i poza nimi. Programem obejmujemy wychowanków Domów dla Dzieci „Dobrawa”, „Mieszko” i „Bolesław” w Rzeszowie w wieku od 15 do 18 roku życia. Zajęcia organizowane są w formie warsztatów przez wychowawców, psychologa, pedagoga, pracownika socjalnego pielęgniarkę oraz dietetyczkę.

Podstawowym celem procesu usamodzielnienia jest integracja wychowanków ze środowiskiem i przygotowanie do samodzielnego życia. Przygotowanie wychowanków do dorosłego życia rozpoczyna się od chwili przybycia dziecka do placówki. Przez cały okres pobytu dziecka w placówce zindywidualizowane podejście wychowawcze ukierunkowane jest na wzmacnianie mocnych stron dziecka oraz równocześnie pracę nad deficytami. Jedną z podstaw pracy wychowawczej jest wyposażenie wychowanka w kompetencje niezbędne do skutecznego i etycznego wypełniania ról społecznych i zawodowych oraz znalezienia szczęścia na wybranej drodze życia.

7. Potrzeby Miasta Rzeszowa w zakresie pieczy zastępczej

1. Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych – rodzin zawodowych, w tym pogotowia rodzinnego, niezawodowych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka i organizacja szkoleń dla kandydatów.
2. Podnoszenie kwalifikacji osób pełniących rolę rodziców zastępczych przez organizowanie szkoleń oraz zapewnianie innych form wsparcia takich jak np. superwizja, grupa wymiany doświadczeń.
3. Zapobieganie zawodowemu wypaleniu zawodowych rodzin zastępczych poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń w tym zakresie.
4. Utworzenie nowej placówki opiekuńczo-wychowawczej w związku z dużą ilością dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych i brakiem możliwości umieszczenia ich w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Rzeszowa oraz brakiem miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie całego kraju.
5. Pomoc dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej oraz osobom tworzącym rodzinną pieczę zastępczą w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez organizację specjalistycznej pomocy psychologicznej, pedagogicznej i prawnej.
6. Podnoszenie kwalifikacji kadry pracowników MOPS w celu podniesienia jakości pracy oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.
7. Promowanie zastępczych form pieczy w środowisku lokalnym oraz kreowanie pozytywnego wizerunku rodzicielstwa zastępczego.
8. Rozszerzenie współpracy interdyscyplinarnej.
9. Nawiązywanie współpracy z wolontariuszami na rzecz pomocy dziecku i rodzinie zastępczej.
10. Motywowanie usamodzielnianych wychowanków do aktywizacji zawodowej i podnoszenia kwalifikacji.
11. Diagnoza predyspozycji zawodowych usamodzielnianych wychowanków (współpraca z urzędem pracy oraz poradniami psychologiczno-pedagogicznymi działającymi na terenie miasta w celu możliwości przeprowadzenia testów predyspozycji zawodowych, jak również indywidualnych konsultacji z doradcą zawodowym oraz pomoc w uzyskaniu zatrudnienia).
12. Zapewnienie mieszkań treningowych dla osób usamodzielniających się.
13. Pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny pomocowej.
14. Zorganizowanie systemu przeprowadzania specjalistycznej diagnozy w poradniach psychologiczno-pedagogicznych działających w Rzeszowie oraz współpraca w celu ustalenia przyczyn nieprawidłowego funkcjonowania dziecka (umieszczonego w pieczy) w domu i szkole.
15. Przeprowadzanie specjalistycznej diagnozy i terapii FAS oraz autyzmu (dla dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej) – współpraca z ośrodkami.

7.1 Planowany limit nowoutworzonych rodzin zastępczych zawodowych na lata 2024– 2026

Kierując się ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przy ustaleniu limitu rodzin zastępczych zawodowych istotą jest określenie liczby rodzin zastępczych zawodowych, które powstaną w danym roku na skutek zawarcia umowy z rodzinami zastępczymi niezawodowymi, które spełniają warunki wskazane w art. 54 ust. 1 i 2.

Przy określeniu poniższego limitu opierano się na danych, które dotyczyły dotychczasowego funkcjonowania pieczy zastępczej na terenie miasta Rzeszowa. Pod uwagę brano dobro dzieci, które wymagałyby zapewnienia im profesjonalnej opieki zastępczej, jak również dotychczasowe doświadczenie dotyczące zawierania umów o pełnienie funkcji zawodowego rodzica zastępczego.

Lp.	Rok	Liczba rodzin
1.	2024	3
2.	2025	3
3.	2026	3

8. Cel główny i cele szczegółowe „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024 - 2026”

Głównym założeniem opracowania 3 - letniego programu rozwoju pieczy zastępczej jest zaplanowanie działań powiatu na rzecz dzieci, które są pozbawione prawidłowej opieki i wychowania w rodzinie biologicznej, a także środowiska rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo - wychowawczych oraz usamodzielniających się wychowanków wszystkich form pieczy zastępczej. Założenia wynikają z zapisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która reguluje zakres zadań poszczególnych osób czy instytucji na rzecz rodziny, dziecka i szeroko pojętej pieczy zastępczej.

Celem głównym 3-letniego programu rozwoju pieczy zastępczej na terenie miasta Rzeszowa na lata 2024 – 2026 jest dalszy rozwój systemu pieczy zastępczej w Rzeszowie z ukierunkowaniem na jej rodzinne formy.

Cele szczegółowe:

- promowanie rodzinnej pieczy zastępczej;
- rozwój rodzinnej pieczy zastępczej jako najlepszej formy opieki nad dzieckiem pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców biologicznych;
- wsparcie istniejących rodzin zastępczych;
- profesjonalne wsparcie istniejących rodzin zastępczych zawodowych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz nowoutworzonych rodzin;
- pomoc w usamodzielnieniu wychowankom pieczy zastępczej;
- podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie;
- zapewnienie pieczy zastępczej dzieciom pozbawionym całkowicie lub częściowo opieki rodziców biologicznych w pieczy zastępczej;
- utworzenie na terenie Rzeszowa nowej placówki opiekuńczo-wychowawczej.

Tabela 7. Cele szczegółowe „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024-2026.

Cel szczegółowy	Działanie	Termin realizacji	Efekty	Wskaźniki
Promowanie rodzinnej pieczy zastępczej.	Propagowanie i popularyzacja idei rodzinnych form pieczy zastępczej na terenie miasta Rzeszowa poprzez: - kampanie informacyjne w ramach projektów socjalnych (w trakcie wydarzeń i imprez kulturalnych oraz sportowych organizowanych na terenie miasta Rzeszowa); - kampanie informacyjne w mass mediach, w tym w mediach społecznościowych; - organizowanie dni otwartych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Rzeszowie dla osób zainteresowanych tematyką rodzicielstwa zastępczego.	od 2024 r. do 2026 r.	Pozytywny obraz społeczny rodzicielstwa zastępczego. Wzrost świadomości społeczności lokalnej w tematyce pieczy zastępczej. Wzrost liczby osób zainteresowanych tematyką rodzicielstwa zastępczego. Pozyskanie/ zwiększenie liczby kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej, zawodowej rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka.	Liczba uczestników imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie Rzeszowa wynikających z realizowania projektu socjalnego. Liczba publikacji prasowych, internetowych, radiowych, wystąpień telewizyjnych, odśłon i wyświetleń w social mediach. Liczba osób biorących udział w dniach otwartych. Liczba osób zainteresowanych tematyką rodzicielstwa zastępczego. Liczba kandydatów.
Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej jako najlepszej formy opieki nad dzieckiem pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców biologicznych.	Przygotowanie kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej, zawodowej rodziny zastępczej i do prowadzenia rodzinnego domu dziecka poprzez przeprowadzenie szkolenia. Prowadzenie analizy sytuacji rodzinnej i majątkowej oraz predyspozycji i motywacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i rodziny wspierającej.	od 2024 r. do 2026 r.	Udział w szkoleniach dla kandydatów do prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej według programu „Słońce świeci dla wszystkich – otwórz swoje serce dla dzieci”. Sporządzenie wstępnej kwalifikacji kandydatów.	Liczba przeprowadzonych szkoleń. Liczba przeszkolonych osób. Liczba wystawionych zaświadczeń i świadectw kwalifikacyjnych oraz opinii o spełnianiu warunków do funkcji rodziny zastępczej. Liczba wystawionych wstępnych kwalifikacji dla rodziców zastępczych oraz opinii do pełnienia funkcji rodziny wspierającej.
Wsparcie	Praca nad motywacją rodziców zastępczych	od 2024 r. do 2026	Wspomaganie rodzin	Liczba rodzin objętych

istniejących rodzin zastępczych.	do prawidłowego wypełniania swojej funkcji przy udziale wyznaczonych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.	r.	zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Rzeszowa.	wsparciem koordynatora. Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
	Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego i prawnego dla rodzin zastępczych.		Rozwój kompetencji rodziców zastępczych w kwestii rozwiązywania problemów opiekuńczo - wychowawczych dzieci oraz funkcjonowania rodzin, w tym radzenie sobie w sytuacjach trudnych.	Liczba udzielonych porad specjalistycznych Liczba dzieci z rodzin zastępczych objętych poradnictwem.
	Przeprowadzanie diagnoz psychofizycznych dzieci umieszczanych i przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej.		Podniesienie poziomu wiedzy rodziców zastępczych dotyczących małoletnich umieszczonych w pieczy zastępczej.	Liczba przeprowadzonych i przekazanych diagnoz rodzicom zastępczym.
	Zapewnienie wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w ramach grup wymiany doświadczeń.		Wzajemna wymiana doświadczeń oraz dobrych praktyk przez rodziców zastępczych. Pomoc w działaniach mających zapewnić właściwe	Liczba odbytych grup wsparcia. Liczba uczestników.
	Praca nad świadomością rodzin zastępczych			Liczba rodzin objęta

	w zakresie form pomocy finansowej dedykowanej rodzinom zastępczym. Zabezpieczenie środków na fakultatywne świadczenia finansowe: dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka oraz innych świadczeń, przewidzianych w ustawie, tj. świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo, kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających na wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo, dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka, pokrycie niezbędnych kosztów związanych z remontem mieszkania. Wyrównywanie szans dzieci w pieczy zastępczej w szkole poprzez organizowanie wolontariatu		warunki materialno-bytowych dzieci przebywających w rodzinie zastępczej. Umożliwienie wypoczynku letniego dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej. Poprawa warunków mieszkaniowych. Zapewnienie możliwości uzyskania środków na remont lokalu. Zabezpieczenie środków na zwiększone potrzeby dziecka związane z orzeczeniem o niepełnosprawności. Poprawa sytuacji szkolnej dzieci umieszczonych	zabezpieczeniem finansowym. Liczba wypłaconych świadczeń fakultatywnych: - dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka; - świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo; - kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających na wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo. - dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka, pokrycie niezbędnych kosztów związanych z remontem mieszkania. Liczba wolontariuszy. Liczba dzieci objętych ich
--	--	--	---	--

	w obszarze pomocy w nauce (korepetycje). Działania nakierowane na integrację rodzin zastępczych oraz na wskazywanie im alternatywnych form spędzania czasu wolnego poprzez organizowanie w ramach projektów socjalnych imprez okolicznościowych (np. pikniki z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, spotkania ze św. Mikołajem). Wspieranie rodziców zastępczych w przygotowaniu wychowanka do procesu przysposobienia oraz w procesie powierzenia dziecka rodzinie adopcyjnej.		w pieczy zastępczej. Integracja środowiska rodzin zastępczych oraz dzieci w nich umieszczonych. Wzrost poziomu wiedzy rodzin zastępczych na temat alternatywnych form spędzania czasu wolnego. Uregulowanie sytuacji prawnej dziecka umożliwia jego adopcję. W wyniku tego procesu następuje zwiększenie ilości wolnych miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej, zwłaszcza w rodzinach zawodowych.	pomocą. Liczba zorganizowanych imprez okolicznościowych. Liczba uczestników. Liczba dzieci zgłoszonych do adopcji. Liczba zakwalifikowanych dzieci do procesu adopcji. Liczba dzieci przysposobionych, przez co uzyskano wolne miejsca w pieczy.
Profesjonalne wsparcie istniejących rodzin zastępczych zawodowych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz nowoutworzonych rodzin.	Zapewnienie rodzicom zastępczym zawodowym i prowadzącym rodzinne domy dziecka możliwości rozwoju kompetencji opiekuńczo - wychowawczych poprzez organizację szkoleń dotyczących tematyki pieczy zastępczej, w tym potrzeb dzieci ze specyficznymi trudnościami. Tworzenie profesjonalnych form opieki zastępczej poprzez przekwalifikowanie już istniejących	od 2024 r. do 2026 r.	Wzrost poziomu wiedzy i kompetencji rodzin zastępczych zawodowych, prowadzących rodzinnych domów dziecka. Powstawanie profesjonalnych form opieki	Liczba godzin szkoleń/warsztatów dla rodziców zastępczych. Liczba uczestników szkoleń. Liczba szkoleń. Liczba przekwalifikowanych

	rodzin zastępczych niezawodowych na zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka w drodze szkoleń. Praca nad motywacją rodzin zastępczych, przede wszystkim zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka poprzez organizowanie szkoleń mających na celu przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu rodziców zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka. Zatrudnienie do pomocy rodzinom zawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka, które wychowują czworo i więcej dzieci, osób do pomocy na co dzień w sprawowaniu opieki i w pracach gospodarczych. Zapewnienie zawodowym rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka		zastępczej poprzez przekwalifikowanie już istniejących rodzin zastępczych niezawodowych na zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. Profesjonalizacja nieinstytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez rozwój kompetencji. Organizowanie szkoleń o tematyce przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu rodziców zastępczych. Wsparcie rodzin zawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka wychowujących czworo i więcej dzieci przy wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych - odciążenie w realizacji codziennych obowiązków. Wykorzystanie przez rodziców zastępczych zawodowych	rodzin na zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. Liczba odbytych szkoleń. Liczba uczestników. Liczba osób zatrudnionych do pomocy. Liczba zawartych z nimi umów. Liczba wypracowanych godzin. Liczba rodzin potrzebujących wsparcia rodziny pomocowej. Liczba rodzin pomocowych.
--	---	--	---	--

	możliwości zatrudnienia rodzin pomocowych w przypadku zaplanowanego wypoczynku lub w sytuacjach losowych.		przysługującego im urlopu.	Liczba zawartych z nimi umów.
Pomoc w usamodzielnieniu wychowankom pieczy zastępczej	Zaznajomienie dorosłych wychowanków pieczy zastępczej z przebiegiem procesu usamodzielnienia, opracowanie i realizacją indywidualnych programów usamodzielnienia. Zapewnienie pełnoletnim wychowankom pieczy pomocy prawnej, psychologicznej i pedagogicznej. Przeprowadzanie aktualizacji sytuacji życiowej dorosłych wychowanków. Wspieranie pełnoletnich wychowanków w uzyskaniu pomocy finansowej na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz pomocy rzeczowej na zagospodarowanie. Wsparcie pełnoletnich wychowanków pieczy w procesie aktywizacji zawodowej i zabezpieczania potrzeb mieszkaniowych	od 2024 r. do 2026 r.	Uzyskanie przez dorosłych wychowanków pieczy zastępczej informacji o: - możliwościach uzyskania wykształcenia lub podniesienia kwalifikacji zawodowych, - możliwości uzyskania zatrudnienia, - możliwości zabezpieczenia potrzeb mieszkaniowych (w ramach Indywidualnego Programu Usamodzielniania) Pełnoletni wychowankowie utrzymują wsparcie m. in. psychologiczne, pedagogiczne. Korzystają z pomocy prawnej. Uzyskanie przez pełnoletnich wychowanków wiedzy na temat warunków otrzymania pomocy finansowej i rzeczowej. Posiadanie przez wychowanków wiedzy na temat możliwości	Liczba osób przygotowanych do procesu usamodzielnienia Liczba realizowanych programów usamodzielnienia. Liczba osób korzystających ze specjalistycznej pomocy. Liczba przeprowadzonych aktualizacji sytuacji życiowej wychowanków Liczba wychowanków korzystających z pomocy finansowej. Liczba wychowanków korzystających z pomocy rzeczowej. Liczba wychowanków, którym udzielono pomocy w zakresie

	Zabezpieczenie w formie mieszkań treningowych miejsc pobytu pełnoletnim wychowankom pieczy po opuszczeniu przez nich pieczy i braku innych alternatyw.		i warunków zarejestrowania się w Urzędzie Pracy, poszukiwania zatrudnienia poprzez portale społecznościowe itp. oraz na temat złożenia wniosku o mieszkanie socjalne.	aktywności zawodowej. Liczba wychowanków, którzy uzyskali mieszkania socjalne.
			Uzyskanie możliwości samodzielnego mieszkania i treningu umiejętności społecznych (np. trening kulinarny, trening zarządzania budżetem)	Liczba wychowanków zamieszkujących w mieszkaniach treningowych.
Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.	Podnoszenie kwalifikacji pracowników pracujących na rzecz rodzin zastępczych oraz pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych poprzez udział w szkoleniach, konferencjach. Regularna superwizja pracowników Zespołu. Partnerstwo i dobra współpraca z podmiotami realizującymi zadania na rzecz dziecka i rodziny z: Ośrodkami Pomocy Społecznej, Powiatowymi	od 2024 r. do 2026 r.	Wzrost poziomu wiedzy i umiejętności wśród kadry pracującej z rodziną i dziećmi. Rozwój zawodowy pracowników skutkujący utrzymaniem wydajnego poziomu świadczonych usług i podnoszeniu poziomu kompetencji zawodowych. Poznanie nowych sposobów rozwiązywania problemów występujących w rodzinach zastępczych. Wzrost i utrzymanie poziomu komunikacji pomiędzy instytucjami.	Liczba szkoleń, konferencji. Liczba pracowników z nich korzystających. Liczba zorganizowanych superwizji. Liczba pracowników w nich uczestniczących. Liczba instytucji współpracujących. Liczba kontaktów

	Centrami Pomocy Rodzinie, placówkami edukacyjnymi, specjalistycznymi, ośrodkami adopcyjnymi, sądem rodzinnym oraz podstawową opieką zdrowotną, organizacjami pozarządowymi.			z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.
Zapewnienie pieczy zastępczej dzieciom pozbawionym całkowicie lub częściowo opieki rodziców biologicznych.	Zapewnienie dzieciom środowiska opiekuńczo-wychowawczego na terenie Rzeszowa. Współpraca z Ośrodkami Pomocy Społecznej, Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie w celu zabezpieczenia dzieci poza terenem Rzeszowa w sytuacji braku miejsc za terenie Rzeszowa. W sytuacji nowopowstałych rodzin zastępczych przekazanie wszystkich posiadanych informacji na temat wychowanków przebywających pod ich opieką. Opracowanie, we współpracy z asystentami rodziny lub pracownikami socjalnymi, planów pomocy dzieciom w celu zapewnienia wychowankom optymalnych warunków do rozwoju i utrzymywania prawidłowych relacji z rodziną biologiczną. Organizacja posiedzeń zespołu w sprawie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej z udziałem asystentów rodziny	od 2024 r. do 2026 r.	Prawidłowe funkcjonowanie dzieci w rodzinach zastępczych oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Uzyskanie przez rodziców zastępczych informacji oraz dokumentacji dotyczących sytuacji zdrowotnej, rodzinnej itp. ich wychowanków. Plany pomocy dzieciom zrealizowane zgodnie z założeniami. Dzieci mają zapewnione optymalne warunki do rozwoju oraz możliwość utrzymania kontaktu z rodziną biologiczną. Ustalenie aktualnej sytuacji życiowej dziecka oraz dokonanie oceny możliwości	Liczba wychowanków umieszczonych w różnych formach pieczy zastępczej. Liczba zgromadzonej dokumentacji tj. akty urodzenia, potwierdzenie zameldowania, dokumentacja szkolna, zdrowotna oraz sporządzonej pisemnych informacji na temat wychowanków nowopowstałych rodzin zastępczych. Liczba realizowanych planów pomocy dziecku oraz liczba monitoringów. Liczba organizowanych posiedzeń Zespołu do spraw oceny sytuacji

	lub/i pracowników socjalnych, rodziców biologicznych dzieci, pedagogów szkolnych zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy: psychologicznej, prawnej, medycznej dla dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej. Wsparcie wychowanków pieczy zastępczej poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi – pomoc wolontariuszy w procesie edukacyjnym dzieci w formie udzielania korepetycji oraz w formie zakupu podręczników i przyborów szkolnych, prezentów świątecznych. Przygotowanie wychowanków pieczy zastępczej do procesu usamodzielnienia poprzez wybór opiekuna usamodzielnienia oraz prowadzenie		powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub pozostawienia go w systemie pieczy zastępczej. Dzieci w razie konieczności korzystają ze specjalistycznej pomocy: psychologicznej, prawnej, medycznej. Wyrównywanie szans dzieci w pieczy w szkole oraz poza nią zapewnienie pomocy w nauce (korepetycje) oraz wyposażenie dzieci w podręczniki i przybory szkolne oraz prezenty świąteczne. Wyznaczenie opiekuna usamodzielniania dla każdego z wychowanków oraz wzrost wiedzy wychowanków oraz ich opiekunów na temat procesu.	dziecka. Liczba ocen i opinii przekazanych do sądu. Liczba wychowanków korzystających z pomocy specjalistycznej. Liczba dzieci korzystających z korepetycji. Ilość zakupionych podręczników i przyborów szkolnych. Ilość prezentów świątecznych. Liczba wyznaczonych opiekunów usamodzielniania Liczba przeprowadzonych
--	--	--	--	---

	rozmów z wychowankami i ich opiekunami na temat wkraczania w samodzielne i dorosłe życie.			rozmów.
• Utworzenie na terenie Rzeszowa nowej placówki opiekuńczo-wychowawczej.	Pozyskanie lokalu, który będzie dostosowany na potrzeby prowadzenia placówki opiekuńczo-wychowawczej. Uzyskanie zgody Wojewody Podkarpackiego na utworzenie nowej placówki opiekuńczo-wychowawczej. Umieszczenie dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych w nowoutworzonej placówce opiekuńczo-wychowawczej.	od 2024 r. do 2026 r.	Zapewnienie opieki w placówce opiekuńczo-wychowawczej dzieciom które pomimo podejmowanych prób nie zostały umieszczone w rodzinnych formach pieczy zastępczej.	Liczba dzieci umieszczonych w nowo utworzonej placówce opiekuńczo-wychowawczej. Liczba realizowanych planów pomocy dziecku. Liczba organizowanych posiedzeń Zespołu do spraw oceny sytuacji dziecka. Liczba wyznaczonych opiekunów usamodzielniania oraz sporządzonych planów usamodzielniania.

9. Realizatorzy Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024-2026

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie;
- Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa oraz podległe placówki oświatowe;
- kuratorzy sądowi;
- organizacje pozarządowe;
- placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna;
- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Oddział Ośrodek Adopcyjny.

10. Źródła finansowania

- budżet samorządowy;
- środki z budżetu państwa;
- środki organizacji pozarządowych;
- środki Unii Europejskiej;
- inne.

11. Ewaluacja i monitoring realizacji Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024-2026

Monitorowanie „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024-2026” polega na analizie danych dotyczących zrealizowanych zadań, które przewidziano w programie, pozyskiwanych przez koordynatora „Powiatowego programu” - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie od realizatorów programu - w celu dokonania oceny poziomu realizacji celów.

Opracowany program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości.

Spis ilustracji

Wykres 1. Liczba rodzinnych form pieczy zastępczej funkcjonującej w Rzeszowie w latach 2021-2023.....	9
Wykres 2. Analiza przyczyn umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023 na terenie Rzeszowa.	11
Wykres 3. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej ze względu na wiek w latach 2021-2023 na terenie Rzeszowa.	12
Tabela 1. Liczba powstałych rodzin zastępczych w latach 2021-2023.	10
Tabela 2. Liczba rozwiązanych rodzin zastępczych w latach 2021-2023.	10
Tabela 3. Ilość dzieci umieszczonych w poszczególnych typach rodzin.	10
Tabela 4. Powody opuszczenia rodzin zastępczych przez ich wychowanków na terenie Rzeszowa w latach 2021-2023.	12
Tabela 5. Dane liczbowe obrazujące pracę Ośrodka Adopcyjnego w Rzeszowie.	18
Tabela 6. Analiza SWOT systemu pieczy zastępczej.	19
Tabela 7. Cele szczegółowe „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024-2026.	45
Fotografia 1. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. dr. Henryka Hanasiewicza.....	13
Fotografia 2. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. Marii Hanasiewicz.	15
Fotografia 3. Centrum Administracyjnego do Obsługi Placówek Opiekuńczo	16
Fotografia 4. Budynek Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.....	17
Fotografia 5. Działania prowadzone przez Zespół do Spraw Rodzinnej Pieczy zastępczej oraz Instytucjonalnej pomocy dziecku.....	29
Fotografia 6. Działania prowadzone przez Zespół do Spraw Asysty Rodzinnej.	37